

Edukacja Europejska

PODRĘCZNIK

© Copyright by Polska Fundacja im. Roberta Schumana

Zespół autorek i autora scenariuszy w Polsce:

Joanna Grabowska, Małgorzata Kuśmierczyk-Balcerek, Małgorzata Malczyk, Jakub Niewiński, Ewa Rysińska.

Zespół autorek scenariuszy w Rumunii:

Diana Bobiș, Diana Bere, Corina Pinteă, Andreea Ionașcu, Andreea Farcăș, Andreea Suciuc.

Tłumaczenie z języka angielskiego na język polski:

Małgorzata Sobczak – Wordlab Solutions

Redakcja: Elżbieta Kielak i Anna Szlęk

Praca z młodzieżą: Maja Selan

Współfinansowany
w ramach programu
Unii Europejskiej Erasmus+

Publikacja, która powstała w ramach projektu „International Cooperation for European Education” została sfinansowana z funduszy Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+

Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska oraz Narodowa Agencja Programu Erasmus+ nie ponoszą odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Materiały zawarte w niniejszym podręczniku są publicznie dostępne na licencji Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Wydawca:

Polska Fundacja im. Roberta Schumana
Aleje Ujazdowskie 37/5, 00-540 Warszawa
+48 22 621 21 61, +48 22 621 75 55
poczta@schuman.pl
www.schuman.pl

ISBN: 978-83-88752-33-9

Projekt graficzny i druk:

Pracownia C&C Sp. z o.o.

Edukacja Europejska

PODRĘCZNIK

spis treści

Wstęp	7
O edukacji europejskiej	11
Edukacja europejska w Niemczech – dobre praktyki	14
Edukacja europejska w szkole	18

Bank pomysłów na lekcje	18
Scenariusze lekcji	27
Edukacja europejska na zajęciach pozalekcyjnych	107
Scenariusze zajęć	108

WSTĘP

Polska jest członkiem Unii Europejskiej od 2004 roku, blisko 20 lat. Przez ten czas wiele zmieniło się na lepsze w różnych obszarach naszego życia, na przykład możemy korzystać z ułatwień w podróżowaniu, studiowaniu czy podejmowaniu pracy w krajach UE. Tymczasem w szkole i na zajęciach pozaszkolnych przekazywane są zazwyczaj informacje dotyczące jedynie instytucjonalnego aspektu UE, pomijając lub, w najlepszym wypadku, jedynie sygnalizując jej rolę i wpływ na nasze codzienne życie.

W istocie rzeczy nie istnieją wytyczne dotyczących edukacji europejskiej. Co więcej, nawet jeśli edukatorki i edukatorzy oraz osoby pracujące z młodzieżą dostrzegają potrzebę włączenia tego tematu do swoich zajęć, to ubolewają nad niedostatkiem syntetycznych materiałów edukacyjnych. Uznając, że to ich wiedza i zaangażowanie są kluczowe dla kształtowania świadomych i zaangażowanych młodych obywateli i obywateli Europy niepodatnych na dezinformację, postanowiliśmy opracować narzędzie, które wychodzi naprzeciw ich potrzebom.

Identyfikując wspólne wyzwania i specyficzne problemy **stworzyliśmy międzynarodowy zespół** reprezentowany przez Polską Fundację im. Roberta Schumana (Polska), Pro Vobis – National Resource Center for Volunteering (Rumunia) i Europahaus Marienberg (Niemcy). Każda z organizacji zaangażowała edukatorki i edukatorów, osoby pracujące z młodzieżą i młodych ludzi do opracowania małych i dużych zadań na temat roli i wpływu dziedzictwa europejskiego i Unii Europejskiej na różne dziedziny wiedzy oraz na nasze codzienne życie.

Efektom ich pracy jest ta publikacja z zakresu edukacji europejskiej, którą oddajemy w Wasze ręce. Mamy nadzieję, że będzie ona źródłem inspiracji dla ciekawych zajęć szkolnych, jak i pozaszkolnych. Jednocześnie życzymy nam wszystkim, aby dzięki lepszemu zrozumieniu Europy, wzrosło zainteresowanie i chęć młodzieży do uczestniczenia w demokratycznym i obywatelskim życiu wspólnoty europejskiej.

ZESPÓŁ AUTORSKI

Joanna Grabowska
WOS, informatyka

Ewa Rysińska
język angielski

Małgorzata Kuśmierczyk-Balcerek
historia, wiedza o społeczeństwie,
etyka, wychowanie do życia w rodzinie

Jakub Niewiński
etyka, język polski, język polski jako obcy,
edukacja równościowa i prawnoczłowiecza,
wychowanie do życia w rodzinie

Małgorzata Malczyk
język angielski

ZESPÓŁ AUTORSKI

Andreea Ionașcu
educationenthusiast, worldchanger,
sealover

Irina Molnuș
youthworker,
creativeproblemsolver,
coach

Andreea Farcăș
joyfulscout, NewSkillsEnthusiast,
nonformalEducationPassionate

Diana Bobiș
degrowther,
volunteeratheart

Andreea Suci
educator, greenthinker,
WithAPassionForPeople

**ZESPÓŁ
AUTORSKI**

Diana Bere
VolunteeringMatters

Corina Pinte
VolunteeringMatters.
SmileandPlay,
alwayslearning

O EDUKACJI EUROPEJSKIEJ

Czym jest edukacja europejska?

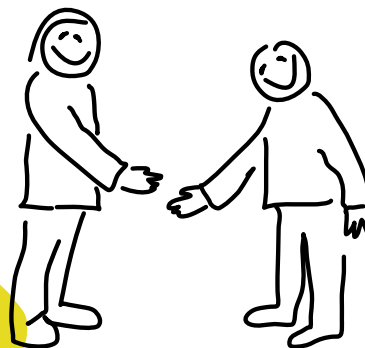
Na potrzeby niniejszej publikacji stworzyliśmy definicję tego, czym jest edukacja europejska. Kilka lat doświadczeń zebranych przez pracowników i pracowniczki Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana, nasze kontakty z młodymi ludźmi, przeprowadzone lekcje i warsztaty pozwoliły nam na syntezę tego, czym de facto się zajmujemy.

EDUKACJA EUROPEJSKA

to przekrojowa perspektywa edukacyjna, realizowana zarówno w systemie szkolnym, jak i poza nim, której zadaniem jest uświadamianie wartości stojących za procesem jednoczącej się Europy.

1
EDUKACJA
FORMALNA

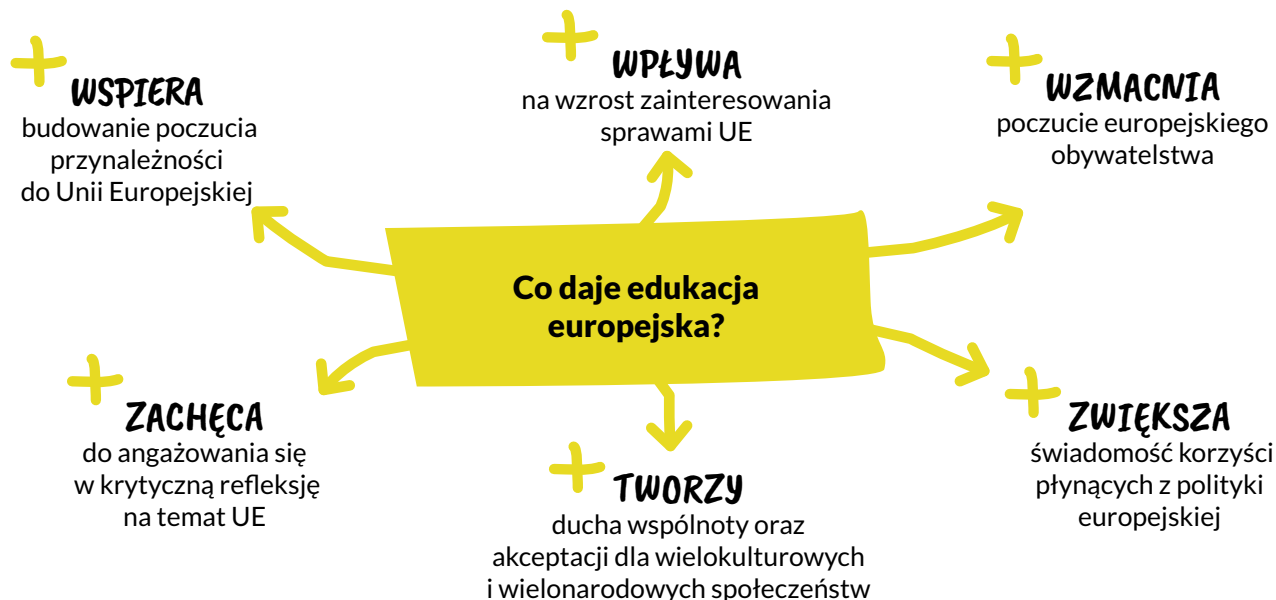
2
EDUKACJA
POZAFORMALNA

Jak wygląda sytuacja edukacji europejskiej?

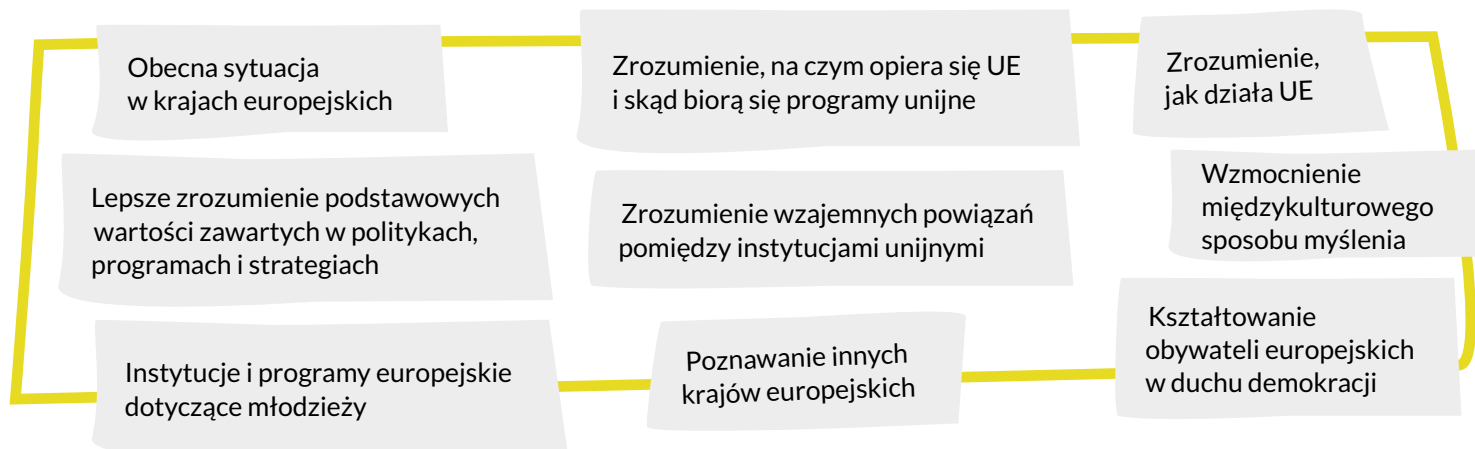
Większość państw członkowskich włączyła naukę o Unii Europejskiej do swoich programów nauczania i programów szkolenia nauczycielek i nauczycieli;

Nadal istnieją rozbieżności między państwami członkowskimi i w ich obrębie na temat tego, gdzie i jak wprowadzać elementy edukacji europejskiej. Tematyka unijna jest zasadniczo nauczana na różnych poziomach edukacji i w ramach różnych przedmiotów kształcenia obowiązkowego, ale stanowi ona niewielką część programu nauczania, który musi realizować dany nauczyciel/nauczycielka;

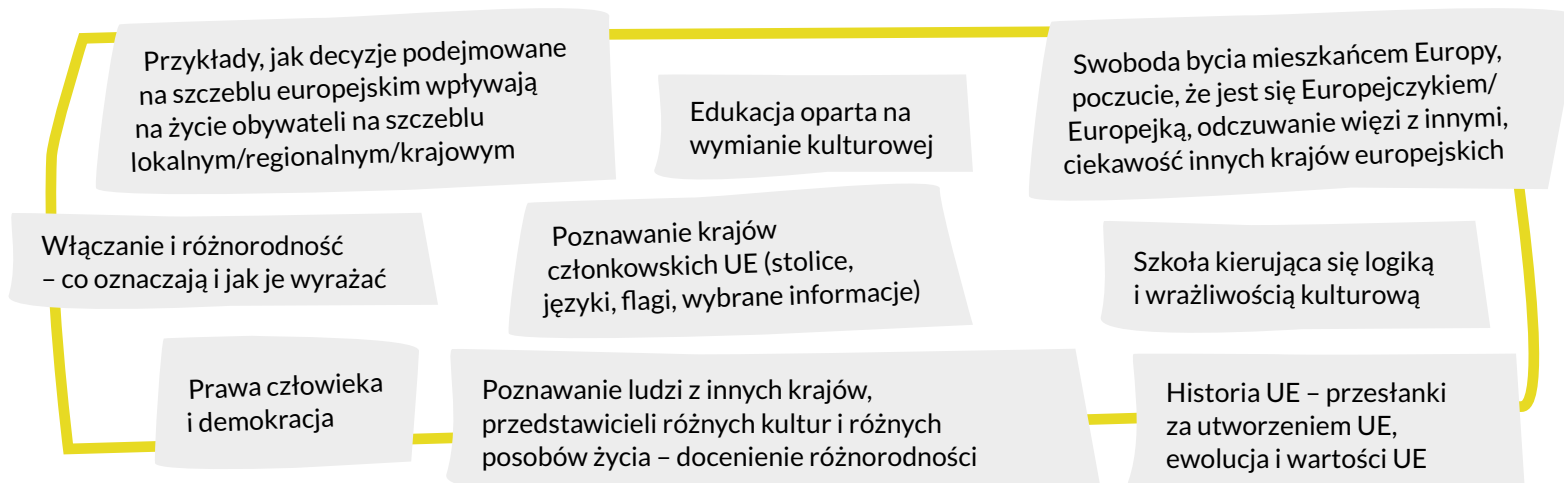
Wiedza i umiejętności nauczycielek i nauczycieli oraz innych pracowniczek i pracowników oświaty w zakresie tematyki UE muszą być dalej rozwijane i aktualizowane.

Jak edukację europejską widzą nauczycielki i nauczyciele z Polski, Niemiec i Rumunii?

CZYM JEST EDUKACJA EUROPEJSKA?

Edukacja europejska w Niemczech – dobre praktyki

European Wunderkinder – Unlocking Europe – Klucz do Europy

Narzędzie to ma na celu przyjrzenie się procesom decyzyjnym UE (system polityczny/institucje UE). Tematyka europejska zostaje wprowadzona za pomocą zadań i zagadek na podobieństwo gier typu BreakoutEDU / Escape Game. Uczniowie współpracują w grupach i wspólnie rozwiązują zagadki, poszerzając swoją wiedzę i dążąc do wypełnienia swojej europejskiej misji. Oprawa gry od strony metodologicznej jest stosunkowo zaawansowana – wymaga pewnych nakładów pod względem przygotowania i materiałów (być może też dostosowania do konkretnych okoliczności i instytucji zaangażowanych w grę). Pełna wersja gry dostępna jest w językach niemieckim i angielskim na stronie: www.unlockingeurope.eu Hasło do pełnego dostępu: **EWunlockGMEHM51**.

LINK ↗

„Suity Hero” – I Ty możesz zostać bohaterem

Jest to odmiana gry fabularnej rozgrywanej na żywo – edukacyjny larp (z ang. live action role-playing) dotyczący historii Europy i procesu integracji europejskiej. Nie mając świadomości, że tematem gry jest Europa, uczniowie i uczennice zostają postawieni przed konkretnym zadaniem: muszą odbudować kontynent po wyniszczającej wojnie. Kluczowe znaczenie ma fakt, że aby „wygrać”, poszczególne grupy muszą zrozumieć, że jedyną drogą do sukcesu jest współpraca a nie egoistyczna postawa i koncentrowanie się jedynie na odbudowie własnego kraju. Gra wymaga pewnych przygotowań pod względem materiałów, co jednak nie powinno nastręczać większych trudności. Szczegółowe omówienie tego działania można znaleźć w pracy magisterskiej przedstawionej w Limerick Institute of Technology i dostępnej na stronie: <http://virtualyouthwork.com/wp-content/uploads/2018/10/Games-and-european-exchange.pdf> (praca zawiera materiały do gry, które można również pozyskać bezpośrednio z Europahaus Marienberg).

LINK ↗

Nieprawdziwe informacje i mity

Nieprawdziwe informacje (ang. fake news) i mity na temat polityki europejskiej stanowią ogromne wyzwanie we współczesnych czasach. Jest to także istotny temat, który warto podkreślać w kontekście polityki europejskiej. Od strony metodologicznej możliwych jest kilka wersji tego działania. Najprostsza polega na przygotowaniu 20 prawdziwych faktów i fałszywych wiadomości, które należy wymieszać i przedstawić uczniom i uczennicom. Zadaniem młodzieży jest rozpoznanie – poprzez zgadywanie i/lub w oparciu o wiedzę – czy dana informacja jest prawdziwa czy nie. Wśród informacji warto uwzględnić nieoczywiste (a czasem wręcz dziwaczne) decyzje organów europejskich, co pozwoli zapewnić odpowiedni przekrój wiadomości. Wszystkie przykłady muszą pochodzić z rzeczywistych artykułów i wiadomości opublikowanych w Internecie, o czym świadczyć będą udostępnione uczestnikom i uczestniczkom zrzuty z ekranu. Uczniowie i uczennice pracują w niewielkich grupach. Wspólnie dyskutując, muszą zdecydować, która z przydzielonych im informacji jest prawdziwa, a która fałszywa. Działanie może przybrać formę przyjaznej rywalizacji – grupy otrzymują punkty za poprawne odpowiedzi.

Quizy europejskie

Quizy mogą stanowić interesujący element w edukacji europejskiej. Mogą one przybierać różne formy – elektroniczne (realizowane na przykład za pośrednictwem platformy Kahoot.it) i analogowe (np. na kształt teleturnieju Va banque). Quiz może obejmować różne kategorie uznane za istotne przez prowadzących go trenerów/trenerki czy nauczycieli/nauczycielki (kultura, historia, geografia, ważne postacie, ale także zabawne fakty, tradycje kulinarne, kategorie typu „naj” – najwyższy, najszerszy, najdłuższy itp.). Można także skorzystać z Google Streetview i zaprezentować uczestnikom i uczestniczkom zdjęcia znanych europejskich miejsc i zabytków. Zadaniem młodzieży jest odgadnięcie, o jakie miejsca chodzi.

Warsztaty filmowe i teatralne – codzienne życie w UE

Uczniowie i uczennice pracują w grupach. Każda z grup otrzymuje do opracowania jedną lub dwie autentyczne dyrektywy unijne, które mają wpływ na codzienne życie zwykłych obywateli UE (np. dyrektywy dotyczące Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego, roamingu, norm w zakresie żywności, przejrzystych cen lotów, bezpiecznych zabawek dla dzieci itp.). Uczestnicy i uczestniczki przygotowują nagrania (filmiki), w których muszą pokazać – bez korzystania ze słów (podobnie jak w grze „Taboo/Tabu”) – w jaki sposób dana dyrektywa kształtuje nasze codzienne życie i jakie zapewnia nam korzyści. Następnie nagrania są prezentowane pozostałym uczniom i uczennicom, którzy /które starają się odgadnąć, o jaką dyrektywę chodzi. Warsztat można również realizować w formie teatralnej (odgrywanie scenek, pantomima) bez przygotowywania nagrań filmowych.

Actionbound – smartfonowa gra terenowa

Wyjście z uczniami i uczennicami z klasy lub sali szkoleniowej w teren jest zawsze dobrym pomysłem. Można go połączyć z edukacją europejską na przykład poprzez zorganizowanie gry terenowej na kształt podchodów – w wersji cyfrowej. Pomaga w tym aplikacja Actionbound, w której można zaprojektować grę terenową dla młodzieży, odbywającą się w bezpośrednim otoczeniu szkoły czy ośrodka edukacyjnego. Wystarczy skorzystać z funkcji „przeciągnij i upuść”, aby dodać do gry różne zadania i elementy (odpowiedzi na pytania, mini-quizy/konkursy, zrobienie zdjęcia, nakręcenie filmiku itp.).

Polityczne gry symulacyjne

Gry symulacyjne, w których uczniowie i uczennice wcielają się w role polityków i odbywają rozmowy przy symulowanym stole konferencyjnym, stanowią klasyczne, ale bardzo skuteczne działanie. Poszczególne grupy reprezentują różne instytucje lub państwa europejskie oraz muszą prowadzić negocjacje i wspólnie podejmować decyzje polityczne. Każda osoba ma przypisany konkretny profil, indywidualne priorytety, oczekiwania i ograniczenia. Zadaniem uczniów i uczennic jest wypracowanie porozumienia w drodze aktywnego uczestnictwa w procesie demokratycznym. Jak się okazuje, zadanie bywa trudniejsze, niż mogłoby się wydawać.

EDUKACJA EUROPEJSKA W SZKOLE

W żadnym z partnerskich krajów projektu nie funkcjonuje oddzielny przedmiot o nazwie edukacja europejska, ale jak już zostało wspomniane, treści te pojawiają się na lekcjach. W tej publikacji proponujemy kilka przedmiotowych scenariuszy dotyczących różnych aspektów funkcjonowania Unii Europejskiej. Zebrałyśmy też pomysły na to, jak w prosty sposób włączać ten wątek na różnych lekcjach przedmiotowych – chemii, biologii, matematyki, muzyki i innych. Niektóre z nich to krótkie wzmianki, inne to propozycje na dłuższe zajęcia. Możecie wybrać coś dla siebie lub zainspirować się tematem i zrobić go po swojemu.

Bank pomysłów na lekcje

JĘZYK POLSKI

Laureatki i laureaci literackiej nagrody Nobla z krajów Unii Europejskiej – warto o nich wspominać w ramach rozmów o literaturze.

Etymologia słów np. „Europa”, „sojusz”, „unia”, „solidarność” i innych związanych mniej lub bardziej z tematyką europejską: z jakiego języka pochodzi dane słowo?, co oznacza dziś i co oznaczało kiedyś?

Prezentacje ulubionych książek pisarzy z Unii Europejskiej – pomysł na zadanie domowe dla młodych ludzi.

CHEMIA

Wkład Europy do światowego rozwoju chemii: Maria Skłodowska – Curie – polon i rad, Polska i Francja, Aleksander Fleming – penicylina i bakterie, Pasteur – szczepionka przeciw wściekliźnie.

Jak państwa Unii Europejskiej walczą ze smogiem?

GEOGRAFIA

Poznawanie mapy terytoriów zamorskich Unii Europejskiej (warto też wspomnieć temat kolonializmu).

Elementy geografii społecznej – sprawdzanie różnych wskaźników rozwoju państw Unii Europejskiej, np. PKB, HDI, MPI.

Geografia polityczna: różne statusy państw partnerskich UE (Serbia, Turcja, Macedonia).

Przygotowanie konturu mapy Unii Europejskiej, w który uczennice i uczniowie wpisują najciekawsze z ich perspektywy atrakcje przyrodnicze i turystyczne.

Strefa Schengen – czym jest?, kiedy powstała?, co jest jej celem, kraje, w których obowiązuje i korzyści, jakie przynosi.

Wędrówki po mapie np. opracowanie trasy po górach, zaczynając od Wiednia, a kończąc w Przemyśle; zaplanowanie trasy spływu kajakowego do Splitu do Gdańska.

Zorganizowanie wirtualnej wycieczki po wybranym mieście Unii Europejskiej.

Biuro Podróży Europa: opracowanie planu podróży marzeń po Unii Europejskiej.

Europejski Atlas Mórz – rozpatrywanie i poszukiwanie różnych aspektów gospodarki morskiej, ochrony środowiska i turystyki.

Materiały pomocnicze:

JĘZYKI OBCE

Poszukiwanie słów wyjątkowych (niemożliwych do przetłumaczenia) w różnych językach europejskich, np. "fika" po szwedzku (przerwa na kawę i ciastko) czy „kombinować” po polsku.

Nauka zwrotów językowych do powitań i pożegnań w różnych krajach Unii Europejskiej.

Tworzenie życzeń świątecznych i noworocznych w różnych językach Unii Europejskiej.

Przygotowanie podania w formie listu motywacyjnego o przyjęcie do programu wolontariatu europejskiego do wybranej przez siebie organizacji pozarządowej.

Rozrysowywanie mapy różnych grup językowych w Unii Europejskiej.

Wielojęzyczne piosenki, np. „Oda do radości” w różnych wersjach językowych, czy „Cicha noc” w okolicach Bożego Narodzenia.

Przygotowanie reklamy Unii Europejskiej w języku obcym.

Poszukiwanie słów podobnie brzmiących i znaczących to samo w różnych językach europejskich i/lub brzmiących tak samo, a znaczących zupełnie co innego, np. „jeden” po polsku i po niemiecku.

Różne tradycje świąteczne w Unii Europejskiej – Boże Narodzenie, Nowy Rok, Wielkanoc, Ramadan (w krajach UE).

Spotkanie z osobą z innego kraju Unii Europejskiej, która mieszka w Polsce.

MATEMATYKA

Obliczanie kursu walut PLN-EUR.

Liczenie odległości między stolicami EU w kilometrach/milach.

Sumowanie dużych zbiorów (liczby ludności w krajach), liczenie odległości w milach szwedzkich, milach brytyjskich, km, przeliczanie stóp, cali, mil i jardów na cm, km i metry).

Obliczanie średniej, mediany, modalnej na podstawie danych Eurostatu dotyczących wynagrodzeń w różnych krajach UE.

Porównywanie statystycznych obywaterek i obywateli różnych krajów UE.

Europejski wkład do rozwoju matematyki – Pitagoras.

Poznanie wybitnych matematyków europejskich i ich dokonań (np. Stefan Banach, Pitagoras, Tales, Johannes Kepler, Blaise Pascal, Archimedes, Isaac Newton, Euklides, Alan Turing, Albert Einstein).

FIZYKA

Liczenie objętości w różnych miarach z różnych krajów UE (np. w Szwecji w kuchni liczy się wszystko w dcl, w Polsce w gramach i mililitrach).

Zielona energia i odnawialne źródła – europejskie programy służące ich promocji.

Europejski wkład do światowego rozwoju fizyki: Isaak Newton – prawa dynamiki.

Zielona energia i odnawialne źródła – co to jest?; czy warto o tym myśleć, skoro jest węgiel?; skutki (finansowe, klimatyczne i społeczne) energetyki węglowej?; polskie ustawodawstwo w zakresie Odnawialnych Źródeł Energii.

Wykorzystanie informacji ze stron ESA (Europejskiej Agencji Kosmicznej).

LINK ▶

BIOLOGIA

Flora i fauna Unii Europejskiej.

Migracje roślin i drzew w Unii Europejskiej np. skąd przybyły do nas niektóre kasztanowce?

Wkład Europy do rozwoju światowej biologii: Robert Koch i gruźlica.

Kryzys klimatyczny i Europejski Zielony Ład.

Zasoby państw Unii Europejskiej w wodę: czy może jej zabraknąć w Europie?

Żywność genetycznie modyfikowana – czy może być uprawiana i dopuszczona do obrotu w UE?

Środki ochrony roślin w Polsce: jak realizować unijną strategię „Od pola do stołu”?

Ile smogu w UE? – liczenie emisji CO₂.

Ślad węglowy – wyzwanie globalne, regionalne czy lokalne?, czy przepisy UE są w stanie zahamować emisję CO₂ i przyczynić się do osiągnięcia „neutralności klimatycznej” w Europie do 2050r.?, mierzenie własnego śladu węglowego:

codzienne sposoby ograniczania swojego śladu węglowego.

LINK

RELIGIA I ETYKA

Proces beatyfikacyjny Roberta Schumana.

Nagroda im. Sacharowa – kim był Andriej Sacharow, jakie osoby mają szansę na tę nagrodę, kto ją przyznaje?

Propozycja na projekt uczniowski: gdzie i kiedy w Europie spotykamy się z dyskryminacją? Jak sobie z tym radzić?

Pomysł na dyskusję: granice Europy i UE, humanizm, solidarność, przyjęcie wędrowca do domu – w kontekście dyskusji o procesach migracyjnych.

Dekonstruowanie stereotypów na temat krajów Unii Europejskiej.

Pomysł na dyskusję: jak sprawić, by w kryzysie migracyjnym w Europie przyzwoitość nie stała się synonimem bezradności, a ksenofobia synonimem skuteczności?

Pomysł na projekt uczniowski w temacie migracji:

- Kim jest uchodźczyni/uchodźca?
- Jakie są przyczyny uchodźstwa?
- Jakie wyzwania stoją przed uchodźczyniami i uchodźcami?
- Jakie wyzwania stoją przed państwami i społeczeństwami przyjmującymi uchodźczynie i uchodźców?
- Co to jest ksenofobia?
- Czym jest polityka migracyjna, a czym polityka integracyjna?

Zadanie: wymieńcie znane Polki i znanych Polaków, którzy żyli w innym kraju, sprawdźcie, z jakiego powodu wyjechali, co osiągnęli? Zadanie: co można zrobić, by przyczynić się do lepszej integracji uchodźczyń i uchodźców.

MUZYKA

Konkurs Eurowizji
– historia i zasady,
tworzenie listy najlepszych
wygranych piosenek.

Oda do radości – w różnych
wersjach muzycznych
np. hip hop czy rap.

Mozart, Beethoven,
Bach – europejski kanon
muzyki klasycznej – tylko
europejski czy uniwersalny?

Muzyczna historia Europy –
od chorału gregoriańskiego
po francuski hip-hop.

Przegląd zespołów
metalowych/jazzowych/
hiphopowych z krajów
Unii Europejskiej.

Tańce ludowe krajów Unii
Europejskiej – przegląd.

Quiz muzyczny – muzyka
z różnych części Unii Europejskiej.

HISTORIA

Zmiany granic państw EU
na przestrzeni dziejów.

Historia Europy jako
historia migracji ludności.

Polskie sojusze
z państwami europejskimi
na przestrzeni wieków.

Zamki Europy – najciekawsze
historie z różnych krajów.

Czasy katedr w Europie.

Historia unii hanzeatyckiej – UE
nie jest pierwszym związkiem
państw na kontynencie.

Idea integracji kontynentu
w historii Europy.

Tożsamość europejska – czym jest,
z jakimi postawami się łączy, jak się
ma do patriotyzmu i kosmopolityzmu?

WOS/ HISTORIA I TERAZNIEJSZOŚĆ

Unijne kalambury dla słów: „parlament”, „Komisja Europejska”, itp.

Rola Unii Europejskiej w ONZ.

Wszystkie nieoczywiste instytucje europejskie, o których brakuje informacji w podręcznikach np. Eurocontrol, Europol.

Polexit – dyskusja o przyczynach i możliwych konsekwencjach.

Analiza fake newsów na temat Unii Europejskiej.

Obywatelstwo europejskie – czym jest, jak je rozumiemy, jakie daje korzyści?

Cykl zajęć na temat wolontariatu:

- Wolontariat jako forma rozwoju kompetencji;
- W jaki sposób można poszerzać swoją wiedzę i umiejętności?
Gdzie, oprócz szkoły, można poszerzać swoją wiedzę i umiejętności?
- Co to jest wolontariat? Jakie korzyści płyną z wolontariatu (dla społeczności i wolontariuszki/wolontariusza)?
- Jak można zostać wolontariuszką/wolontariuszem?
Co to jest Europejski Korpus Solidarności (EKS)?
- Zaproszenie na lekcję wolontariuszki lub wolontariusza EKS, która/y opowie o swoim doświadczeniu

Ochrona praw dziecka w Unii Europejskiej – dokumenty prawne, polityka państw.

Historia Unii Europejskiej na osi czasu – klasowe tworzenie osi czasu w przestrzeni.

Strefa EURO – warunki, korzyści i wyzwania.

Korzyści i wyzwania związane z przynależnością od Unii Europejskiej.

WF

Krótką opowieść o rozwoju narciarstwa przy okazji szkoły zimowej/wyjazdu narciarskiego.

Sporty narodów Unii Europejskiej – prezentacja.

Europejskie Igrzyska Olimpijskie – impreza dla całej szkoły.

Nazywanie zespołów/drużyn w trakcie zajęć drużynowych imionami wybitnych postaci lub drużyn sportowych z różnych krajów Unii Europejskiej.

PLASTYKA

Plastyczne impresje na temat np. „Europa moich marzeń”.

INFORMATYKA

Informatyczny serwis Dni Europejskich.

UE W PRZESTRZENI SZKOLNEJ

Nazwy klas lekcyjnych, korytarz itp. od nazw krajów Unii Europejskiej, ich stolic, ważnych postaci w historii Unii Europejskiej itp.

Wiadomości o UE na schodach jako naklejki (np. nazwy instytucji czy państw).

QR kody na tabliczkach w różnych miejscach szkoły z info o Unii Europejskiej, jej instytucjach, ciekawostki o różnych krajach członkowskich itp.

Organizowanie konkursów na tematy związane z Europą i Unią Europejską.

Realizacja w szkole projektów eTwinning.

Organizacja Europejskiego Dnia Języków – 26 września.

Realizacja w szkole projektów Erasmus+ i innych unijnych.

Edukacja Europejska

SCENARIUSZE

Tytuł scenariusza **GRA „WSZYSTKIE DROGI PROWADZĄ DO... BRUKSELI!”**

Autorka Małgorzata Malczyk

Czas trwania **60-90 MINUT**

Krótki opis scenariusza

Drużyny biorą udział w wyścigu w różnych miejscach na terenie Unii Europejskiej i muszą jak najszybciej dotrzeć do Brukseli pokonując wyznaczoną trasę i realizując zadania

Poziom edukacyjny

Szkoła ponadpodstawowa

Cele zajęć

Uczennice i uczniowie:

- zdobędą wiedzę o miastach, budowlach, potrawach, zwyczajach różnych państw Europy,
- zdobędą wiedzę o instytucjach i organizacjach Unii Europejskiej,
- dowiedzą się, jakie prawa mają obywatelki i obywatele Unii,
- poznają podstawowe informacje na temat różnorodności i historii Europy.

Związek z podstawą programową

Elementy podstawy programowej do:

- historii,
- WOS,
- geografii,
- historii sztuki,
- informatyki,
- podstaw przedsiębiorczości,
- języka obcego nowożytnego – angielski.

**Metody
i formy
pracy**

- grywalizacja,
- praca w grupach,
- działania kreatywne,
- korzystanie z różnych źródeł informacji,
- analiza krytyczna informacji,
- posługiwanie się TiK (Technologie informacyjno-komunikacyjne).

**Materiały
dydaktyczne**

- urządzenia z dostępem do internetu (np. telefony uczennic i uczniów),
- mapa (fizyczna) Europy i świata,
- koperty,
- kartki papieru,
- flipchart,
- ołówki/długopisy/flamastry,
- stoliki (4),
- krzesła,
- sala na tyle duża, by udało się rozstawić stoliki w takiej odległości, aby drużyny nie przeszkadzały sobie nawzajem,
- stolik – Bruksela, na którym znajdują się symbole miasta, np. zdjęcia lub gadżety,
- nagrody – np. brukselskie przysmaki – czekolada lub gofry (opcjonalnie).

**Przebieg
wydarzenia**1
2
3**Intro:**

W grze uczestniczą 4 drużyny wyposażone w urządzenia z dostępem do internetu, mapę Europy i świata (może być online). Drużynom towarzyszą eksperci/ekspertki (2 osoby na każdą drużynę), którzy rozdają zadania w poszczególnych etapach (przygotowane w kopertach) i nadzorują ich realizację (poprawne odpowiedzi i schemat poruszania się w kopertach eksperckich). Drużyny rozpoczynają wyścig w różnych miejscach na terenie Unii Europejskiej i muszą jak najszybciej dotrzeć do Brukseli pokonując wyznaczoną trasę i realizując zadania. Jeżeli drużyny nie wiedzą, jak zrealizować zadania (odpowiedzieć na pytanie) lub muszą się upewnić, co do posiadanej wiedzy, ekspert/ekspertka podaje podpowiedzi w postaci stron internetowych prowadzonych przez instytucje UE i przekazuje dodatkowe zadania do wykonania – z kopert eksperckich. Eksperci/ekspertki wydają ponumerowane pytania oddzielnie, nie na jednej karcie, dlatego należy wydrukować je na oddzielnych paskach papieru. Zaproś klasę do pracy w 4 drużynach. W każdej drużynie znajdują się zarówno uczestnicy/uczestniczki wyścigu oraz eksperci/ekspertki (1-2 osoby).

Rozdaj drużynom zestawy kopert z zadaniami do wykonania – oddzielne koperty dla uczestników/uczestniczek wyścigu, oddzielne dla ekspertów/ekspertek.

Uczestnicy/uczestniczki wyścigu otrzymują zadania od swoich ekspertów/ekspertek. Ci oceniają udzielone odpowiedzi na podstawie informacji w swoich kopertach. Jeżeli odpowiedź jest nieprawidłowa lub uczestnicy/uczestniczki wyścigu jej nie znają, eksperci/ekspertki kierują ich na odpowiednie strony internetowe, gdzie znajdują się pomocne informacje, a następnie oceniają, czy drużyna znalazła informacje, wykonała prawidłowo zadanie i może ruszać w dalszą podróż. Każdy przestój to wydłużenie podróży.

Grę wygrywa drużyna, która najszybciej dotrze do Brukseli, ale zakończenie wyścigu to spotkanie wszystkich drużyn i podzielenie się zdobytą wiedzą, nowymi informacjami, refleksjami, jak poszerzyła się wiedza uczestników/uczestniczek oraz ekspertów/ekspertek na temat UE. Na koniec drużyny udają się na zwiedzanie Domu Historii Europejskiej:

LINK ↗

<p>Wyzwania</p>	<p>Należy dopilnować, aby osoby grające wykonywały zadania i zdobywały faktyczną wiedzę, a nie zgadywały odpowiedzi. Jeżeli muszą odwiedzić wiele stron internetowych i zapoznawać się z informacjami, nie określamy ścisłego limitu czasowego – bardziej liczy się zdobyta wiedza, niż czas wykonania zadania.</p>
<p>Wskazówki dotyczące realizacji scenariusza w wersji online</p>	<p>Gra wygląda podobnie, tyle że drużyny grają w breakout roomach (oddzielnych pokojach) na platformach takich jak Zoom lub Teams. Zestawy materiałów do przekazania osobom biorącym udział w grze są przesyłane oddzielnie online lub grę można ułożyć na Jamboardzie (przykładowe zrzuty ekranu dla angielskiej wersji gry poniżej). Osoba prowadząca nadzoruje czas, żeby wszyscy mieli szansę wykonać zadania.</p> <p>The image shows a Jamboard interface. At the top, there are four small images: a cityscape, a train, a modern building, and a list of options. Below these is a yellow sticky note with the text: "You can get to Warsaw by train - a smaller carbon footprint than by plane - but how to do it the cheapest?". To the right of this note is an orange sticky note labeled "Hint" with a blank white space. To the right of the Jamboard is a QR code and a yellow sticky note with the word "LINK" and a mouse cursor icon. A blue arrow points from the text above to the QR code.</p>
<p>Zadanie domowe dla chętnych</p>	<p>Osoby grające mogą opracować quiz (np. Kahoot) w oparciu o zdobytą wiedzę w swojej drużynie lub wspólnie.</p>

ZAŁĄCZNIK NR 1

GRA WIRTUALNA: WSZYSTKIE DROGI PROWADZĄ DO... BRUKSELI!

ZESTAW DLA EKSPERTÓW

4 drużyny: niebieska, czerwona, zielona, żółta.

Drużyna niebieska

1. Dobrze znacie flagi i geografie krajów członkowskich UE?

Flaga którego kraju przedstawia kontury (kształt) państwa, które reprezentuje? (Odpowiedź: Cypr)

Jeżeli odpowiedzieliście poprawnie, jedźcie do stolicy tego kraju, czyli gdzie? (Odpowiedź: Nikozja)

Jeżeli nie, gracie w Kąciku Edukacyjnym:

2. Chcecie objechać całą wyspę na rowerach. Macie karty rowerowe, a pozostałe dokumenty zostawiacie w depozycie w hotelu. Czy jest to możliwe? (**Odpowiedź: Nie**)

ODPOWIEDŹ "NIE" – dlaczego? Cypr Północny, czyli Turecka Republika Cypru Północnego nie jest państwem uznawanym przez społeczność międzynarodową, nie należy więc do UE, a tym bardziej do strefy Schengen. Obywatele UE mogą tam wjeżdżać na podstawie paszportów.

ODPOWIEDŹ "TAK" – zostajecie zatrzymani przez straż graniczną Tureckiej Republiki Cypru Północnego i wasza podróż opóźnia się o 24 godziny.

3. Cypr jest jednym z mniejszych państw UE
– teraz musicie dotrzeć do najludniejszego kraju UE, czyli gdzie? (**Odpowiedź: Niemcy**)

PODPOWIEDŹ:

Lądujecie w mieście-siedzibie Europejskiego Banku Centralnego, czyli gdzie? (**Odpowiedź: Frankfurt nad Menem**)

PODPOWIEDŹ:

4. Na ulicy we Frankfurcie znajdujecie monetę 1 euro.
Na jej rewersie znajduje się pogoń, czyli rycerz na koniu.
Postanawiacie odwiedzić państwo, którego symbolem jest pogoń, czyli...? (Odpowiedź: Litwa)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Kupujecie sobie, za więcej niż 1 euro, typową pamiątkę z Litwy.
Jakiego jest ona koloru? (Podpowiedź: bursztyn, bursztynowy)
Jeżeli nie wiecie, wasza podróż opóźnia się, ponieważ wyruszacie
na szlak bursztynowy oraz poznajecie tę część Europy:

LINK ↗

5. Granica Litwy jest też zewnętrzną granicą UE.
Chcecie dowiedzieć się, jak działa Frontex, czyli Europejska Agencja Straży Granicznej
i Przybrzeżnej w jej siedzibie, a więc jedziecie do? (Odpowiedź: Polska/Warszawa)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Możecie dojechać tam koleją
– mniejszy ślad węglowy niż samolotem
– ale jak zrobić to najtaniej?

LINK ↗

6. Podczas spaceru w Warszawie widzicie pomnik jednego z najsłynniejszych europejskich astronomów. Od jego nazwiska wzięł swoją nazwę program obserwacji Ziemi realizowany przez Komisję Europejską we współpracy m.in. z Europejską Agencją Kosmiczną, Europejską Organizacją Eksploatacji Satelitów Meteorologicznych, Europejskim Centrum Prognoz Średnioterminowych. Sprawdźcie, co aktualnie dzieje się w klimacie naszej planety:

LINK ↗

LINK ↗

7. Jeżeli wszystko gra i można podróżować, wsiadacie do samolotu lecącego do miasta-siedziby Komisji Europejskiej i NATO, czyli.....? (Odpowiedź: Bruksela)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

8. Niestety, zastrajkowali kontrolerzy ruchu lotniczego i wasz lot się opóźnia. Czy, sfrustrowani, rezygnujecie z lotu i próbujecie dojechać samochodem (strata pieniędzy za bilety i dodatkowy koszt oraz opóźnienie w wyścigu) czy korzystacie z praw pasażera:

LINK ↗

...i za odszkodowanie kupujecie sobie na miejscu słynne słodkości - jakie? (odpowiedź: czekoladki):

LINK ↗

Drużyna czerwona

1. Dobrze znacie flagi krajów członkowskich UE i geometrię?
Która z flag ma trójkąt? (Odpowiedź: Republika Czeska)

Jeżeli odpowiedzieliście poprawnie, jedźcie do stolicy tego kraju i podziwiacie największy pod względem powierzchni zamek na świecie – jak się on nazywa? (Odpowiedź: Hradczany)

PODPOWIEDŹ:

LINK ▶

Jeżeli nie, gracie w Kąciku Edukacyjnym:

LINK ▶

2. Po posileniu się typową potrawą kuchni czeskiej, wsiedacie do pociągu jadącego do sąsiedniego kraju, w którym ludzie posługują się bardzo podobnym językiem (Odpowiedź: Słowacja)

PODPOWIEDŹ:

LINK ▶

Dojeżdżacie do stolicy, która była kiedyś stolicą Węgier.
Jak się ona nazywa? (Odpowiedź: Bratysława)

Postanowiliście trochę pozwiedzać:
Wrażeniami podzielicie się w Brukseli.

LINK ↗

3. Następnie, w najbardziej ekologiczny sposób udajcie się najdłuższą rzeką UE (**Odpowiedź: Dunaj**)
do stolicy sąsiedniego państwa, gdzie:

oglądacie wyjątkowy
asymetryczny dom:

LINK ↗

podziwiacie sławny
obraz z pocałunkiem:

LINK ↗

piękne białe
rumaki:

LINK ↗

a na koniec dnia, na deser, słynny czekoladowy tort.
(**Odpowiedź: Wiedeń**)

Znajdźcie nazwy domu, obrazu, miejsca, gdzie hoduje się rumaki i nazwę deseru,
a informacjami o nich podzielicie się w Brukseli.

4. Chcecie pojechać na najdalej na zachód wysunięty punkt UE, czyli gdzie – do Portugalii? Irlandii? Nie! (Odpowiedź: Gwadelupa)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

LINK ↗

Jednak na kontynencie europejskim najdalej na zachód leży kraj znany ze sław futbolu i pieśni fado, położony na półwyspie, nad Atlantykiem i należący do UE od 1986 roku (Odpowiedź: Portugalia).

Latem coraz częściej dochodzi tam do pożarów lasów, co wynika ze zmian klimatycznych. Jak UE walczy z katastrofą klimatyczną i co Wy możecie zrobić?

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

5. Jedźcie do największego terytorialnie kraju UE, do miasta, w którym mieści się siedziba Parlamentu Europejskiego i Trybunału Praw Człowieka (**Odpowiedź: Francja/Strasburg**)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Tam spożywać typowe danie kuchni tego kraju

LINK ↗

6. Następnie jedźcie do kraju, który produkuje najwięcej oliwy (**Odpowiedź: Hiszpania, 44% produkcji światowej**). Co wiecie o oliwie? Jak już podzielicie się swoją wiedzą i smakiem ulubionej oliwy, możecie dowiedzieć się więcej o jej produkcji w UE

LINK ↗

Powiedzmy, że chcecie założyć mały sklep z oliwą.

Pomyślcie z jakiej pomocy możecie skorzystać, aby założyć swoją firmę w UE.

LINK ↗

LINK ↗

7. Po spróbowaniu pysznej oliwy możecie ruszyć w podróż do miasta należącego do Hiszpanii, które jest w Afryce. Jakie to miasto? (**Odpowiedź: Ceuta i/lub Melilla**)

Sprawdźcie, jak się można tam dostać i opiszcie swoją podróż.

LINK ↗

8. Wsiadacie do samolotu do Brukseli. Z lotniska dojeżdżacie pociągiem na plac, który nosi imię ojca-założyciela Unii Europejskiej. Jak brzmi nazwisko tej osoby? (**Odpowiedź: Schuman**)

LINK ↗

Drużyna zielona

1. Dobrze znacie flagi krajów członkowskich UE i astronomię?

Która z flag ma 3 gwiazdy i potrójny szczyt górski? (Odpowiedź: Słowenia)

Jeśli odpowiedzieliście poprawnie,
jedźcie i wspinacie się na ten szczyt
(Triglav/Triglaw)

LINK ↗

Jeśli nie, graćcie w Kąciku Edukacyjnym:

LINK ↗

2. Z Triglawu jedźcie do państwa, które nazywa się tak samo jak jego stolica (Odpowiedź: Luksemburg)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Jaka ważna instytucja UE znajduje się w tym państwie i czym się ona zajmuje?
Zwiedzacie ją, a wrażeniami podzielicie się w Brukseli.

LINK ↗

3. Musicie pojechać do kraju o największej liczbie jezior w UE – 188.000! (Odpowiedź: Finlandia)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Udajecie się do jednej z jego krain, aby osobiście wręczyć list Świętemu Mikołajowi. Gdzie się udajecie? (Odpowiedź: Rovaniemi)

A co, jeśli Mikołaj przyniesie prezent-bubel?
Macie prawa konsumenta, więc poznajcie je.

LINK ↗

4. Jedźcie do kraju, w którym wymyślono Skype'a (Odpowiedź: Estonia)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Chcecie porozmawiać z rodziną i znajomymi.
Ile to będzie kosztować? Fortunę?
Tyle, co w kraju?

LINK ↗

Czy w internecie wszystko jest prawdą?
Tak? Nie? Wyjaśnij.

LINK ↗

LINK ↗

5. Jedźcie do miasta hanzeatyckiego, stolicy nadbałtyckiego kraju, w którym znajduje się jeden z najwyższych pomników w UE (**Odpowiedź: Łotwa / Ryga**)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Chcecie udać się na piękną, szeroką plażę – jedźcie niedaleko, do Jurmali, gdzie zatrzymacie się na chwilę, aby dowiedzieć się, jak UE chroni jej piękno i czystość

LINK ↗

6. Musicie dotrzeć do kraju, gdzie zimą możecie podziwiać zorzę polarną, a latem białe noce. Stamtąd pochodził Alfred Nobel (**Odpowiedź: Szwecja**)

Jak UE inwestuje w naukę i rozwój?

LINK ↗

7. Jedźcie do kraju, w stolicy którego w porcie przysiadła na skale syrenka, która uciekła z baśni słynnego pisarza. W tym kraju toczy się także akcja słynnego dramatu Szekspira „Hamlet”, skąd pochodzi powiedzenie „źle się dzieje w państwie ...”. (**Odpowiedź: Dania**)

Jeżeli uważacie, że źle się dzieje w UE, możecie to zmienić. Można na przykład... napisać petycję do Parlamentu Europejskiego!

LINK ↗

LINK ↗

Określcie cel petycji i postanawiacie zacząć zbieranie podpisów w najmniejszym, lecz też najgęściej zaludnionym państwie UE (Odpowiedź: Malta)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

W jakich językach możecie rozmawiać z mieszkańcami (Odpowiedź: maltański, angielski).

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

8. Dojeżdżacie do Brukseli – zwiedzacie Grand Place / Grote Markt – w jakich językach jest ta nazwa? (Odpowiedź: francuski, flamandzki).

Z jakiego powodu warto zwiedzić to miejsce?

LINK ↗

Drużyna żółta

1. Dobrze znacie flagi krajów członkowskich UE i historię rozszerzenia tej organizacji? Udajecie się do kraju, który dołączył do niej najpóźniej, i który ma na swojej fladze szachownicę (**Odpowiedź: Chorwacja**)

PODPOWIEDŹ:)

LINK ↗

Jeśli odpowiedzieliście poprawnie, zwiedzacie miasto, którego znaczną powierzchnię zajmuje pałac rzymskiego cesarza. (**Odpowiedź: Split**).

LINK ↗

Tak zapatrzyliście się w morze, że chcecie zwiedzić jakąś wyspę, a więc...

Jeśli nie, gracie w Kąciku Edukacyjnym:

LINK ↗

2. Jedziecie na Zieloną / Szmaragdową Wyspę, której symbolem jest trójlistna koniczyna, tradycje celtyckie i Halloween (**Odpowiedź: Irlandia**)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Skoro to wyspa, to co UE robi w zakresie polityki morskiej?
Dowiedzcie się więcej o morzach opływających Europę:

LINK ↗

3. Czy wiecie, że z Irlandii pochodził Bram Stoker, autor „Drakuli”? Jedźcie zatem do ojczyzny okrutnego hrabiego z tej opowieści (Odpowiedź: Rumunia)

PODPOWIEDŹ:)

LINK ↗

Ta opowieść należy do dziedzictwa kulturowego całej Europy. Czy wiecie, jak UE wspiera kulturę i dziedzictwo Europy?

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

4. Czy wiecie, że Wasze miasto może stać się Europejską Stolicą Młodzieży lub Kultury? Pierwszą Stolicą Młodzieży był Rotterdam, a więc jedźcie do kraju, w którym znajduje się to miasto – znaczna jego część leży poniżej poziomu morza! Najniższy punkt w UE to Zuidplaspolder Ten kraj znany jest z upraw tulipanów. W przeszłości wybuchały tam tulipomanie, czyli bańki spekulacyjne (Odpowiedź: Holandia)

Jak UE zapobiega takim zjawiskom w gospodarce?

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

5. Zafascynowały Was rośliny. Z jakim krajem kojarzy Wam się olejek różany? (Odpowiedź: Bułgaria)

PODPOWIEDŹ:

LINK ↗

Olejek różany jest produktem regionalnym UE.
Dowiedźcie się więcej o certyfikatach ochrony jakości w UE
i zapiszcie sobie, które z nich wydają Wam się najbardziej
przydatne i z jakiego powodu

LINK ↗

6. In varietate concordia – to motto Unii Europejskiej po łacinie, w języku, którym władali Rzymianie.
Jakiego kraju stolicą jest Rzym? (**Odpowiedź: Włoch**).

Jest to kraj, który od lat mierzy się z falą imigracji z Afryki.
Ludzie uciekają stamtąd przed biedą i ciężkimi warunkami życia.
Nie wszyscy znajdą miejsce w Europie, ale sprawdźcie,
jak wygląda pomoc rozwojowa UE dla krajów rozwijających się.

LINK ↗

LINK ↗

7. Kolebka cywilizacji europejskiej to Grecja. Kogo w mitologii greckiej porwał Zeus?
(**Odpowiedź: Europeę**)

LINK ↗

W Grecji też narodziła się europejska medycyna, za której
twórcę uchodzi lekarz Hipokrates. Jak UE dba o zdrowie
podróżujących obywateli? Jakie stawia sobie cele zdrowotne?

LINK ↗

LINK ↗

A jak Wy się ubezpieczacie w trakcie podróży?

LINK ↗

LINK ↗

8. Wreszcie możecie dotrzeć do Brukseli, a tam udajecie się na gofry ze jagodami pod muzeum twórcy, małych niebieskich, animowanych ludzików. Jak się one nazywają?
(Odpowiedź: Smerfy)

LINK ▶

LINK ▶

Zróbcie zdjęcia!

KONIEC GRY

Wszystkie drużyny spotykają się w Domu Historii Europejskiej i wymieniają doświadczenia z podróży / gry, przedstawiając mapy i przygotowane plakaty, a następnie udają się na zwiedzanie

LINK ▶

ZESTAW DLA GRACZY

4 drużyny: niebieska, czerwona, zielona, żółta.

Drużyna niebieska

1. Dobrze znacie flagi i geografię krajów członkowskich UE? Która z flag przedstawia mapę kraju?

Jeśli odpowiedzieliście poprawnie, jedziecie do stolicy, czyli gdzie?

Jeżeli nie, gracze w Kąciku Edukacyjnym.

2. Chcecie objechać całą wyspę na rowerach. Macie karty rowerowe, a pozostałe dokumenty zostawiacie w depozycie w hotelu.

Czy jest to możliwe? Odpowiedź uzasadnij.

3. Cypr jest jednym z mniejszych państw UE – teraz musicie dotrzeć do najludniejszego kraju UE, czyli gdzie?

Ładujecie w mieście-siedzibie Europejskiego Banku Centralnego, czyli gdzie?

4. Na ulicy we Frankfurcie znajdujecie monetę 1 euro.

Na jej rewersie znajduje się pogoń, czyli rycerz na koniu. Postanawiacie odwiedzić państwo, którego symbolem jest pogoń, czyli...

Kupujecie sobie, za więcej niż 1 euro, typową pamiątkę z tego kraju. Jakiego jest ona koloru?

Jeżeli nie wiecie, wasza podróż opóźnia się, ponieważ wyruszacie na szlak bursztynowy oraz poznajecie tę część Europy.

5. Granica Litwy jest też zewnętrzną granicą UE. Chcecie dowiedzieć się, jak działa Frontex, czyli Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej w jej siedzibie, a więc jedziecie do?

Możecie dojechać tam koleją – mniejszy ślad węglowy niż samolotem – ale jak zrobić to najtaniej?

6. Podczas spaceru w Warszawie widzicie pomnik jednego z najśłynniejszych europejskich astronomów. Od jego nazwiska wziął swoją nazwę program obserwacji Ziemi realizowany przez Komisję Europejską we współpracy m.in. z Europejską Agencją Kosmiczną, Europejską Organizacją Eksploatacji Satelitów Meteorologicznych, Europejskim Centrum Prognoz Średnioterminowych. Sprawdźcie, co aktualnie dzieje się w klimacie naszej planety.
7. Jeżeli wszystko gra i można podróżować, wsiadacie do samolotu lecącego do miasta-siedziby Komisji Europejskiej i NATO, czyli...?
8. Niestety, zastrajkowali kontrolerzy ruchu lotniczego i wasz lot się opóźnia. Czy, sfrustrowani, rezygnujecie z lotu i próbujecie dojechać samochodem (strata pieniędzy za bilety i dodatkowy koszt oraz opóźnienie w wyścigu) czy korzystacie z praw pasażera i za odszkodowanie kupujecie sobie na miejscu słynne słodkości - jakie?

Drużyna czerwona

1. Dobrze znacie flagi krajów członkowskich UE i geometrię? Która z flag ma trójkąt?

Jeśli odpowiedzieliście poprawnie, jedziecie do stolicy tego kraju i podziwiacie największy pod względem powierzchni zamek na świecie – jak się on nazywa?

Jeżeli nie, gracie w Kąciku Edukacyjnym.

2. Po posileniu się typową potrawą kuchni czeskiej, wsiadacie do pociągu i podróżujecie do sąsiedniego kraju, w którym ludzie posługują się bardzo podobnym językiem. Dojeżdżacie do stolicy, która była kiedyś stolicą Węgier. Postanowiliście trochę pozwiedzać (wrażeniami podzielicie się w Brukseli).

3. Następnie - w najbardziej ekologiczny sposób - udajecie się najdłuższą rzeką UE do stolicy sąsiedniego państwa, gdzie:

- oglądacie wyjątkowy, asymetryczny dom,
- podziwiacie sławny obraz z pocałunkiem,
- piękne białe rumaki,
- a na koniec dnia, na deser - słynny czekoladowy tort.

4. Chcecie pojechać na najdalej na zachód wysunięty punkt UE, czyli gdzie – do Portugalii? Irlandii? Nie!
Jednak na kontynencie europejskim najdalej na zachód leży kraj znany ze sław futbolu i pieśni fado, położony na półwyspie, nad Atlantykiem i należący do UE od 1986 roku. Latem coraz częściej dochodzi tam do pożarów lasów, co wynika ze zmian klimatycznych.

Jak UE walczy z katastrofą klimatyczną i co Wy możecie zrobić?

5. Jedźcie do największego terytorialnie kraju UE, do miasta, w którym mieści się siedziba Parlamentu Europejskiego i Trybunału Praw Człowieka. Tam spożywacie typowe danie kuchni tego kraju.

6. Następnie jedźcie do kraju, który produkuje najwięcej oliwy. Co wiecie o oliwie?

Powiedzmy, że chcecie założyć mały sklep z oliwą. Pomyślcie z jakiej pomocy możecie skorzystać, aby założyć swoją firmę w UE.

7. Po spróbowaniu pysznej oliwy ruszacie w podróż do miasta należącego do Hiszpanii, które jest w Afryce. Jak nazywa się to miasto?

Sprawdźcie, jak można się tam dostać i opiszcie swoją podróż.

8. Wsiadacie do samolotu lecącego do Brukseli. Z lotniska dojeżdżacie pociągiem na plac, który nosi imię ojca-założyciela Unii Europejskiej.

Drużyna zielona

1. Dobrze znacie flagi krajów członkowskich UE i astronomię? Która z flag ma 3 gwiazdy i potrójny szczyt górski?

Jeśli odpowiedzieliście poprawnie, jedźcie i wspinacie się na ten szczyt.

Jeżeli nie, gracie w Kąciku Edukacyjnym.

2. Jedźcie do państwa, które nazywa się tak samo jak jego stolica.

Jaka ważna instytucja UE znajduje się w tym państwie i czym się ona zajmuje? Zwiedzacie ją, a wrażeniami podzielicie się w Brukseli.

3. Musicie pojechać do kraju o największej liczbie jezior w UE – 188.000!

Następnie udajcie się do jednej z jego krain, aby osobiście wręczyć list Świętemu Mikołajowi.

A co, jeśli Mikołaj przyniesie prezent-bubel? Macie prawa konsumenta, więc poznajcie je.

4. Jedźcie do kraju, który wymyślił Skype'a.

Chcecie porozmawiać z rodziną i znajomymi. Ile to będzie kosztować? Fortunę? A może tyle, co w kraju?

Czy w internecie wszystko jest prawdą? Tak? Nie? Wyjaśnij.

5. Jedźcie do miasta hanzeatyckiego, stolicy nadbałtyckiego kraju, w którym znajduje się jeden z najwyższych pomników w UE. Chcecie udać się na piękną, szeroką plażę – jedźcie niedaleko, do Jurmali, gdzie zatrzymacie się na chwilę, aby dowiedzieć się, jak UE chroni jej piękno i czystość.

6. Musicie dotrzeć do kraju, gdzie zimą możecie podziwiać zorzę polarną, a latem białe noce. Stamtąd pochodził Alfred Nobel.

Jak UE inwestuje w naukę i rozwój?

7. Jedźcie do kraju, w stolicy którego w porcie przysiadła na skale syrenka, która uciekła z baśni słynnego pisarza.

W tym kraju toczy się też akcja słynnego dramatu Szekspira „Hamlet”, skąd pochodzi powiedzenie „źle się dzieje w państwie ...”.

Jeżeli uważacie, że źle się dzieje w UE, możecie to zmienić. Możecie... napisać petycję do Parlamentu Europejskiego!

Określcie cel petycji i postanawiacie zacząć zbieranie podpisów w najmniejszym, lecz też najgęściej zaludnionym państwie UE.

W jakich językach możecie rozmawiać z mieszkańcami?

8. Dojeżdżacie do Brukseli – zwiedzacie Grand Place / Grote Markt – w jakich językach jest ta nazwa? Dlaczego warto zwiedzić to miejsce?

Drużyna żółta

1. Dobrze znacie flagi krajów członkowskich UE i historię rozszerzenia tej organizacji? Musicie udać się do kraju, który dołączył do niej najpóźniej, i który ma na swojej fladze szachownicę.

Jeśli odpowiedzieliście poprawnie, zwiedzacie miasto, którego znaczną powierzchnię zajmuje pałac rzymskiego cesarza.

Tak zapatrzyliscie się w morze, że chcecie zwiedzić jakąś wyspę, a więc...

Jeżeli nie, gracie w Kąciku Edukacyjnym.

2. Jedziecie na Zieloną / Szmaragdową Wyspę, której symbolem jest trójlistna koniczyna, tradycje celtyckie i Halloween. Skoro to wyspa, to co UE robi w zakresie polityki morskiej? Dowiedzcie się więcej o morzach opływających Europę.

3. Czy wiecie, że z Irlandii pochodził Bram Stoker, autor „Drakuli”? Jedźcie zatem do ojczyzny okrutnego hrabiego.

Ta opowieść należy do dziedzictwa kulturalnego całej Europy. Czy wiecie, jak UE wspiera kulturę i dziedzictwo Europy?

4. Czy wiecie, że Wasze miasto może stać się Europejską Stolicą Młodzieży lub Kultury?

Pierwszą Stolicą Młodzieży był Rotterdam, a więc jedziecie do kraju, w którym znajduje się to miasto – znaczna jego część leży poniżej poziomu morza! Najniższy punkt w UE Zuidplaspolder. Ten kraj znany jest z upraw tulipanów.

W przeszłości wybuchały tam tulipomanie, czyli bańki spekulacyjne.

Jak UE zapobiega takim zjawiskom w gospodarce?

5. Zafascynowały Was rośliny. Z jakim krajem kojarzy Wam się olejek różany?

Jest produktem regionalnym UE. Dowiedzcie się więcej o certyfikatach ochrony jakości w UE i zapiszcie, które z nich wydają się Wam najbardziej przydatne i dlaczego.

6. In varietate concordia – to motto Unii Europejskiej po łacinie, w języku, którym władali Rzymianie. Stolicą którego kraju jest Rzym?

Jest to kraj, który od lat mierzy się z falą imigracji z Afryki. Sprawdźcie, jak wygląda pomoc rozwojowa UE dla krajów rozwijających się.

7. Kolebka cywilizacji europejskiej to Grecja. Kogo w mitologii greckiej porwał Zeus?
Jak UE dba o zdrowie podróżujących obywateli? Jakie stawia sobie cele zdrowotne?

A jak Wy się ubezpieczacie w trakcie podróży?

8. Wreszcie możecie dotrzeć do Brukseli, a tam udajecie się na gofry ze smerfnymi jagodami pod muzeum twórcy niebieskich ludzików.
Zróbcie zdjęcia!

KONIEC GRY

Wszystkie drużyny spotykają się w Domu Historii Europejskiej i wymieniają doświadczenia z podróży / gry, przedstawiając mapy i przygotowane plakaty, a następnie udają się na zwiedzanie

LINK →

2

Tytuł scenariusza **KOBIETY DLA EUROPY**

Autorka Małgorzata Kuśmierczyk-Balcerek

Czas trwania **90 MINUT**

Krótki opis scenariusza	Lekcja ma na celu ukazanie pozycji kobiet na przestrzeni dziejów Europy i ich walki o godne miejsce w społeczeństwie
Poziom edukacyjny	Szkoła średnia (1-4)
Przedmiot(y)	Historia lub Wiedza o społeczeństwie
Cele zajęć	Uczennice i uczniowie: <ul style="list-style-type: none"> ● nauczą się szukać informacji i dokonywać ich selekcji, ● nauczą się prezentować informacje, ● zrozumieją, jaką pozycję zajmowała kobieta w społeczeństwie dawniej i przyczyny tej sytuacji, ● nauczą się charakteryzować proces formowania się świadomości kobiet, ● dowiedzą się o walce kobiet o swoje prawa, ● poznają nowe pojęcia związane z walką kobiet o ich miejsce w społeczeństwie, ● ukształtują swoją opinię na temat historii kobiet na przestrzeni dziejów, ● nauczą się prowadzić dyskusję.

**Związek
z podstawą
programową**

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły ponadpodstawowej:

- Historia – XXXIX – Europa i świat po I wojnie światowej, Przemiany gospodarcze i społeczne, Nowe prądy ideowe.
- Wiedza o społeczeństwie – V – Państwo, myśl i demokracja, II – Różnorodność kulturowa, I – Człowiek w społeczeństwie.

**Metody
pracy**

- burza mózgów,
- praca z tekstem źródłowym,
- praca w grupie,
- dyskusja,
- poszukiwanie wiadomości,
- inscenizacja,
- prezentacja,
- wystawa.

**Materiały
dydaktyczne**

- książki i publikacje na temat historii kobiet np.:
  - Maria Bogucka, „Gorsza płęć, kobieta w dziejach Europy od antyku po XXI w.”, wyd. Trio, Warszawa 2005.
  - Lubelski Rocznik Pedagogiczny XXXIV, zeszyt 1, „Najmocniejsze są kobiety słabe, studia i szkice o kobietach od starożytności po wiek XXI”, wyd. UMCS, Lublin 2015.
  - Anna Kowalczyk, „Brakująca połowa dziejów. Krótka historia kobiet na ziemiach polskich”, wyd. WAB, Warszawa 2018.
  - Marta Breen, „Walka kobiet. 150 lat bitwy o wolność, równość i siostrzeństwo”, wyd. Non Stop Comics, Katowice 2018.
  - Małgorzata Kuśmierczyk-Balcerek, Joanna Piwońska, „Kobieto! puchu marny!- czy aby na pewno?”, Kozienice 2020

LINK ↗

**Materiały
dydaktyczne**

- inne materiały źródłowe,
- komputer,
- 5 laptopów i inne środki audiowizualne,
- dostęp do Internetu,
- papier i kolorowe ołówki lub mazaki.

**Przebieg
lekcji****I. Pierwsza lekcja:**

1. Wprowadź klasę w tematykę lekcji oraz omów działania.
2. Podziel klasę na mniejsze zespoły i przydziel im zadania: każda grupa powinna pracować nad jednym okresem historycznym (starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność). Jeżeli klasa jest liczna, przydziel dany okres historyczny dwóm lub więcej zespołom. **Każda grupa będzie miała za zadanie zaprezentowanie dwóch wybranych kobiet żyjących w danym okresie historycznym.**
3. Zaprosz uczennice i uczniów do pracy w grupach (zapropnuj, aby wybrali liderkę lub lidera jako osobę reprezentującą grupę przy omawianiu pracy). Możecie wspólnie ustalić kryteria wyboru kobiet.
4. Zapowiedz, że przy szukaniu wiadomości grupy mogą korzystać ze wszystkich dostępnych materiałów dotyczących osiągnięć kobiet oraz sposobów, w jakie do nich doszły. Raz na czas podejdź do każdej z grup i wskaż uczennicom i uczniom, na co mają zwracać uwagę oraz odpowiedz na ewentualne pytania. Zwróć uwagę, aby każdy zespół wybrał inne osoby. Jeśli osoby się powtarzają, zachęć do wyboru innej postaci lub pomóż grupom negocjować.
5. Zaprosz każdą grupę, aby zaprezentowała dwie wybrane kobiety i powód ich wyboru.
6. Podsumuj pierwszą część i przypomnij, co grupy mają zrobić podczas przerwy. Ich zadaniem jest przygotowanie prezentacji o wybranym etapie dziejów oraz osiągnięciach dwóch kobiet, które wówczas żyły. Zaznacz, że każda grupa sama decyduje o sposobie prezentacji – mogą to być scenki, film, plakat lub dowolna inna forma.

II. Przerwa (przynajmniej tydzień)

Przygotowanie przez zespoły prezentacji na temat wybranych dwóch kobiet oraz okresu historycznego, w którym żyły.

<p>Przebieg lekcji</p>	<p>III. Druga lekcja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przypomnij, jaki jest cel lekcji i co udało się już zrobić. 2. Zaprosz zespoły do prezentacji rezultatów pracy. 3. Po wysłuchaniu/obejrzeniu wszystkich prezentacji, zaprosz klasę do dyskusji o tym, co podobało się uczennicom i uczniom, na co zwrócili uwagę i jakie mają refleksje. 4. Podsumuj zajęcia, podziękuj uczennicom i uczniom za pracę i zaangażowanie.
<p>Wyzwania</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osoba prowadząca musi przygotować dla młodzieży środki dydaktyczne np. książki, artykuły o kobietach, sprawdzić, czy sprzęt audiowizualny jest kompletny i czy jest dostęp do Internetu. 2. Druga lekcja powinna odbyć się kilka dni po pierwszej, aby uczennice i uczniowie mieli czas na przygotowanie się.
<p>Warianty</p>	<p>Może to być temat szkolnej imprezy np. z okazji Dnia Kobiet, Dnia Równości Kobiet (26 sierpnia) lub na świętowanie w Dnia Europy (9 maja).</p> <p>Można wówczas przydzielić klasom poszczególne zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zebranie i przygotowanie wiadomości o historii (herstorii) i kobiet. 2. Poszczególne klasy przygotowują inscenizację o wybranych kobietach (np. jedna uczennica wciela się w ducha Joanny d'Arc, która opowiada o sobie. Może mieć na sobie strój z tej epoki, co będzie dodatkową atrakcją wydarzenia – moda kobieca różnych epok – pokaz mody). 3. Wcześniej, przed wydarzeniem, można zaproponować w szkole plebiscyt na 10 kobiet zasłużonych dla Europy, a następnie przygotowanie na dany dzień wystawy, podczas której kobiety te zostaną zaprezentowane.

**Wskazówki
dotyczące
realizacji
scenariusza
w wersji
online**

Lekcję można przeprowadzić w wersji online. Uczennice i uczniowie mogą pracować w mniejszych grupach, a następnie zaprezentować na forum informacje na temat pozycji kobiet w wybranym okresie historycznym (przy użyciu wybranego narzędzia do komunikacji np. MTeams, Zoom, Google Meet itp. oraz aplikacji do wspólnej pracy np. Miro, Jamboard, Padlet itp.). Osoba prowadząca powinna zachęcać uczennice i uczniów do wypowiedziania się w czasie pracy zdalnej.
W pracy online można także zaprezentować przygotowaną wcześniej prezentację pokazującą kobiety Europy, stroje kobiece z danej epoki, itp.

**Zadanie
domowe dla
chętnych**

Można zaproponować przygotowanie sylwetki kobiety, która szczególnie – według uczennicy lub ucznia – przyczyniła się do rozwoju nauki i sztuki lub też innych dziedzin w Europie.
Forma dowolna – prezentacja, scenka, filmik, kolaż, podcast, plakat, itp

3

Tytuł scenariusza

ROZPRAWA PRZED TRYBUNAŁEM SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ – SYMULACJA PROCESU

Autorka Joanna Grabowska

Czas trwania **90 MINUT**

Krótki opis scenariusza

Lekcja polega na przeprowadzeniu rozprawy przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), wysłuchaniu stron i wydaniu wyroku.

Sprawa dotyczy niemieckiej ustawy z 2015 roku, która zakłada pobór opłaty za korzystanie z dróg federalnych w tym autostrad przez pojazdy o masie poniżej 3,5 ton – tzw. „opłaty za użytkowanie infrastruktury”. Skargę przeciwko Republice Federalnej Niemiec złożyła do Luksemburga Republika Austrii 12 października 2017 roku.

Poziom edukacyjny

Szkoła średnia (1-4)

Przedmiot(y)

Wiedza o społeczeństwie,

Cele zajęć

Uczennice i uczniowie:

- poszerzą swoją wiedzę na temat działalności TSUE,
- wzmocnią swoje umiejętności współdziałania, pracy w grupie oraz osiągnięcia kompromisu,
- nauczą się analizować informacje,
- nauczą się tworzyć rozbudowane i przekonujące argumenty oraz szybko reagować na pytania,
- nauczą się porównywać i ważyć argumenty,
- poznają zasady dobrej i pogłębionej dyskusji,
- wykształcą postawy szacunku do osób, z którymi podejmują dyskusję.

**Związek
z podstawą
programową**

Współczesne stosunki międzynarodowe (poziom podstawowy)
Integracja europejska (poziom rozszerzony)

P.VII.8
P.VII.9
P.VII.10
R.XIV.7
R.XIV.12
R.XIV.15

**Metody
pracy**

Warto skorzystać z takich metod pracy, jak:

- burza mózgów,
- analiza materiałów źródłowych,
- praca indywidualna,
- praca w grupie,
- prezentacja,
- wywiad.

Materiały
dydaktyczne

- Załącznik nr 1 – TSUE
- Załącznik nr 2 – Opis skargi
- Załącznik nr 3 – Materiały dla strony skarżącej
- Załącznik nr 4 – Materiały dla strony pozwanej
- Załącznik nr 5 – Materiał dla rzecznika generalnego
- Załącznik nr 6 – Wyrok (materiał dla osoby prowadzącej zajęcia)

- Filmik edukacyjny
„Jak działa trybunał?”:

LINK ↗

- Propozycja wirtualnej
wycieczki po Trybunale:

LINK ↗

- Wyrok w sprawie
C-591/17 Austria / Niemcy:

LINK ↗

- Opinia Rzecznika
Generalnego:

LINK ↗

**Przebieg
zajęć**

1. Zapoznaj krótko uczennice i uczniów z funkcjonowaniem Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz przedstaw jego struktury (linki do filmów powyżej oraz w Załączniku nr 1).
2. Przygotuj klasę do symulacji procesu:
  - a. Zapoznaj uczennice i uczniów z opisem skargi (Załącznik nr 2).
  - b. Zdecyduj z klasą, kto będzie odgrywał role poszczególnych stron procesu:
    - **strona skarżąca:** Republika Austrii (przedstawiciele: G. Hesse, J. Schmoll i C. Drexel, pełnomocnicy),
    - **interwenient popierający stronę skarżącą:** Królestwo Niderlandów (przedstawiciele: J. Langer, J.M. Hoogveld i M.K. Bulterman, pełnomocnicy),
    - **strona pozwana:** Republika Federalna Niemiec (przedstawiciele: T. Henze i S. Eisenberg, pełnomocnicy, wspierani przez C. Hillgrubera, prawnik),
    - **interwenient popierający stronę pozwaną:** Królestwo Danii (przedstawiciele: J. Nymann-Lindegren i M. Wolff, pełnomocnicy).
  - c. Omów role w procesie:
    - **sędziowie Wielkiej Izby, przewodniczy Prezes Trybunału** – role pełnią uczennice/uczniowie; ważne jest, aby byli zaznajomieni ze scenariuszem,
    - **strona pozwana** – uczennice/uczniowie reprezentujący Republikę Federalną Niemiec,
    - **przedstawiciele Królestwa Danii** – uczennice/uczniowie popierający stronę pozwaną,
    - **strona skarżąca** – uczennice/uczniowie reprezentujący Republikę Austrii,
    - **przedstawiciele Królestwa Niderlandów** – uczennice/uczniowie popierający stronę skarżącą, - głównym zadaniem stron jest przygotowanie linii argumentacyjnej.
    - **Rzecznik Generalny** – uczeń/uczennica (lub grupa), mają za zadanie sporządzenie opinii w przedmiocie sposobu rozpoznawania sprawy, która wpłynęła do Trybunału. Opinia nie jest wiążąca dla sędziów Trybunału, jednak wnioski rzeczników bywają często uwzględniane w wydawanych orzeczeniach. Rzecznik Generalny zasiada w ławie sędziowskiej i wysłuchuje stron. Następnie wydaje własną bezstronną opinię na temat rozstrzygnięcia sprawy zanim orzekną w niej sędziowie.
  - d. Zapoznaj uczennice i uczniów z materiałami pomocniczymi (Załączniki 3-5).

**Przebieg
zajęć**

3. Przeprowadź symulację procesu:
  - a. wysłuchanie stron (każda osoba biorąca udział w projekcie powinna przygotować jeden argument za lub przeciw i go zaprezentować w zależności od roli, w której występuje),
  - b. wydanie wyroku.
4. Podsumuj symulację

Zapoznaj uczennice i uczniów z wyrokiem, jaki zapadł w tej sprawie oraz przedyskutuj z całą grupą wykonane ćwiczenie.

Przykłady pytań podsumowujących:

- Jak się czujecie po symulacji?
- Która część podobała Wam się najbardziej (przygotowania, czy sam proces)?
- Czy zgadzacie się z wyrokiem?
- Co było dla Was wyzwaniem w symulacji?
- Czego się dowiedzieliście?
- Czy zrozumieliście mechanizm i rolę TSUE?

Wyzwania

Przed przystąpieniem do zadania ważne jest, by mieć pewność, że uczennice i uczniowie mają odpowiednią wiedzę potrzebną do analizy symulowanego procesu, oraz że są gotowe i gotowi do udziału w uczeniu się przy zastosowaniu aktywizujących metod.

Należy przedyskutować przygotowane dodatkowe teksty, które zaangażują grupę we wstępne poszukiwania, pozwolą poczuć klimat relacji między ludźmi charakterystyczny dla określonego miejsca i czasu zdarzeń oraz dostarczą uczennicom i uczniom podstawowego zasobu pojęć.

**Wskazówki
do wersji
online**

Zajęcia można przeprowadzić w wersji online, przy wykorzystaniu platform takich jak MS Teams, Zoom czy Google Meet. Materiały pomocnicze można umieścić np. na Miro lub Padlecie.

**Zadanie
domowe dla
chętnych**

Wyszukaj, jakie skargi obecnie rozpatruje TSUE.

TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ (TSUE) – PODSTAWOWE INFORMACJE

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej zapewnia jednolitą wykładnię prawa UE we wszystkich krajach członkowskich oraz jego przestrzeganie przez kraje i instytucje UE.

Czym zajmuje się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej?

- wykładnią prawa,
- egzekwowaniem prawa (postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego),
- unieważnianiem aktów prawnych UE (skargi o unieważnienie),
- skargami na instytucje UE (roszczenia o odszkodowanie).

Członkowie i członkinie Trybunału: po jednym/jednej sędzi z każdego kraju UE i 11 rzeczników i rzeczniczek generalnych.

Struktura Trybunału Sprawiedliwości:

- Prezes,
- Izby – w składzie 3- lub 5-osobowym,
- Wielka Izba – w składzie 15 sędziów – której przewodniczy Prezes Trybunału,
- Plenum – najważniejsze decyzje TS podejmowane są w pełnym składzie,
- Kancelaria pod kierownictwem Kanclerza (sekretarza),
- Kolegium Rzeczników,
- Sąd: po dwóch sędziów z każdego kraju UE.

Rok założenia: 1952

Siedziba: Luksemburg

Jak działa trybunał? - filmik edukacyjny:

LINK ↗

Propozycja wirtualnej wycieczki:

LINK ↗

OPIS SKARGI

Skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego (skargę przeciwko Republice Federalnej Niemiec złożyła do Luksemburga Republika Austrii 12 października 2017 roku).

Sprawa dotyczy niemieckiej ustawy z 2015 roku, która zakłada pobór opłaty za korzystanie z dróg federalnych, w tym autostrad, przez pojazdy o masie poniżej 3,5 ton – tzw. „opłaty za użytkowanie infrastruktury”. W przypadku pojazdów korzystających z niemieckich autostrad zarejestrowanych zagranicą opłata będzie musiała zostać wniesiona przez właściciela/właścicielkę lub osobę kierującą pojazdem. W tym zakresie dostępne będą następujące winiety:

- dziesięciodniowe (od 2,50 do 25 EUR),
- dwumiesięczne (od 7 do 50 EUR),
- roczne (maksymalnie 130 EUR).

Każdy właściciel/właścicielka pojazdu zarejestrowanego w Niemczech będzie miał/a obowiązek uiszczenia opłaty w formie winiety rocznej, w maksymalnej kwocie 130 EUR. Jednocześnie Niemcy postanowiły, że od momentu poboru opłaty za użytkowanie infrastruktury, właściciele/właścicielki pojazdów zarejestrowanych w Niemczech będą korzystać ze zwolnienia z podatku od pojazdów samochodowych w wysokości co najmniej równej kwocie tej opłaty, którą musieli/musiały uiścić.

Austria jest zdania, że łączny skutek opłaty z tytułu użytkowania infrastruktury i zwolnienia z podatku od pojazdów samochodowych dla pojazdów zarejestrowanych w Niemczech, a także sposoby ukształtowania i stosowania opłaty za użytkowanie infrastruktury są sprzeczne z prawem Unii, a zwłaszcza z zakazem dyskryminacji ze względu na przynależność państwową. Po zwróceniu się o opinię do Komisji Europejskiej, która nie wypowiedziała się w przewidzianym terminie, Austria wniosła skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko Niemcom do Trybunału Sprawiedliwości.

W postępowaniu tym Austria jest popierana przez Niderlandy, zaś Niemcy – przez Danię.

Skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego jest kierowana przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii, przez Komisję Europejską lub inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi uchybienie, państwo, którego ono dotyczy, powinno jak najszybciej zastosować się do wyroku. Jeżeli Komisja uzna, że państwo członkowskie nie zastosowało się do wyroku, może wnieść nową skargę i domagać się sankcji finansowych. Jednak w sytuacji nieprzekazania Komisji krajowych środków transpozycji dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości może, na jej wniosek, nakładać kary pieniężne już na etapie pierwszego wyroku.

MATERIAŁY DLA STRONY SKARŻĄCEJ

- Pośrednia dyskryminacja ze względu na przynależność państwową poprzez rekompensatę opłaty infrastrukturalnej za pośrednictwem ulg podatkowych dla właścicieli/właścielek pojazdów dopuszczonych do ruchu w Niemczech.

Ustawa o opłatach infrastrukturalnych (niem. Infrastrukturabgabegesetz) zobowiązuje wszystkich użytkowników i użytkowniczki niemieckiej sieci autostrad do uiszczenia opłaty infrastrukturalnej, zróżnicowanej według klasy emisji spalin pojazdu. Jednakże, użytkownicy i użytkowniczki dróg mający miejsce zamieszkania w Niemczech otrzymują zwrot opłaty przynajmniej w takiej samej wysokości na podstawie ulgi ustanowionej w Ustawie o podatku od pojazdów mechanicznych (niem. Kraftfahrzeugsteuergesetz). Czasowy i materialny związek opłaty infrastrukturalnej i kwoty zwolnienia pojazdów w (przynajmniej) takiej samej wysokości prowadzi do tego, że faktycznie tylko zagraniczni użytkownicy i użytkowniczki dróg zostaną obciążeni opłatą infrastrukturalną.

- Republika Austrii jest zdania, że te dwa środki – ze względu na ich czasową i materialną nierozzerwalność – powinny zostać ocenione łącznie z punktu widzenia prawa Unii. Uregulowanie prowadzi do pośredniej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, która na podstawie art. 18 TFUE (Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej) wymaga uzasadnienia. Zdaniem Republiki Austrii brak jest takiego uzasadnienia dyskryminacji zagranicznych kierowców. Uregulowanie to narusza zatem art. 18 TFUE.
- Pośrednia dyskryminacja ze względu na przynależność państwową poprzez ukształtowanie opłaty infrastrukturalnej.

Nierówne traktowanie krajowych i zagranicznych użytkowników i użytkowniczek dróg polega również na tym, że nadzór oraz sankcje za brak lub nieprawidłowe uiszczenia opłaty infrastrukturalnej dotyczą przeważnie kierowców zagranicznych, ponieważ kierowcy niemieccy zostają automatycznie zobowiązani do uiszczenia opłaty infrastrukturalnej.

- Naruszenie art. 34 i 56 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)

Zdaniem Republiki Austrii ma ponadto miejsce naruszenie swobody przepływu towarów i usług, w zakresie, w jakim uregulowanie ma wpływ na transgraniczne dostawy towarów małymi pojazdami o masie całkowitej poniżej 3,5 t, podlegającymi opłacie infrastrukturalnej oraz na świadczenie usług przez nierezydentów lub świadczenie usług na rzecz nierezydentów. Należy je zakwalifikować jako niedopuszczalne ograniczenie wyżej wskazanych swobód podstawowych, którego nie można uzasadnić.

- Naruszenie art. 92 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)

Uregulowanie to narusza art. 92 TFUE mówiący o zakazie stosowania mniej korzystnych warunków dla przewoźników zagranicznych, w zakresie w takim jak, na przykład, komercyjne przewozy autobusowe lub towarowe pojazdami o masie całkowitej poniżej 3,5 t. Artykuł 92 TFUE nie przewiduje możliwości uzasadnienia, a zatem istnienie dyskryminacji na podstawie art. 92 TFUE prowadzi do sprzeczności uregulowania z prawem Unii.

- Łączna długość autostrad w Niemczech wynosi 13191 km

- Artykuł 7 dyrektywy o eurowinietach stanowi:

„1. Bez uszczerbku dla art. 9 ust. 1a państwa członkowskie mogą utrzymać lub wprowadzić opłaty za przejazd lub opłaty za korzystanie z infrastruktury w transeuropejskiej sieci drogowej lub na pewnych odcinkach tej sieci oraz na innych dodatkowych odcinkach ich sieci autostrad, które nie stanowią części transeuropejskiej sieci drogowej, na warunkach określonych w ust. 2, 3, 4 i 5 niniejszego artykułu i w art. 7a–7k. Przepis ten nie narusza prawa państw członkowskich, zgodnie z postanowieniami Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, do stosowania opłat za przejazd lub opłat za korzystanie z infrastruktury na innych drogach, pod warunkiem że nałożenie opłat za przejazd lub opłat za korzystanie z infrastruktury na tych innych drogach nie jest dyskryminujące dla międzynarodowego ruchu drogowego i nie powoduje zakłóceń konkurencji między operatorami”.

MATERIAŁY DLA STRONY POZWANEJ

- Koszt sieci autostrad, dotąd ponoszony głównie przez obywatelki i obywateli Niemiec, należy rozdzielić równo między wszystkich użytkowników i użytkowniczki dróg, w tym osoby kierujące pojazdami zagranicznymi.
- Niemiecka opłata infrastrukturalna jest zgodna z dwiema szeroko akceptowanymi zasadami polityki transportowej Unii: koszty związane z korzystaniem z infrastruktury transportowej powinny opierać się na zasadach „użytkownik/użytkowniczka płaci” i „zanieczyszczający/a płaci”.
- Sięganie do portfeli obcokrajowców jeżdżących po niemieckich autostradach było jednym ze sztandarowych postulatów prawicowej CSU, która chciała w ten sposób zapunktować wśród swoich konserwatywnych wyborców i wyborczyń.
- Planowany system przyniósłby niemieckiemu budżetowi tylko niewielkie korzyści, bo koszty jego wprowadzenia i obsługi pochłonęłyby dużą część zysku. Ministerstwo Infrastruktury zakładało, że opłaty dadzą nawet 500 mln euro rocznie. Wielu ekspertów i ekspertek wątpiło jednak w te wyliczenia. Automobilklub ADAC szacował, że koszty wprowadzenia systemu mogą przewyższyć zyski.
- Projekt, przygotowany przed laty przez konserwatywną bawarską partię CSU, uderzyłby po kieszeni wyłącznie osoby prowadzące pojazdy z zagranicy, korzystające z niemieckich dróg. Obywatelki i obywatele Niemiec w praktyce byłiby z opłat zwolnieni.
- Republika Federalna Niemiec argumentuje, że o ile wprowadzenie opłaty za użytkowanie infrastruktury zmienia status quo na niekorzyść właścicieli i właścicielek oraz osób prowadzących pojazdy zarejestrowane zagranicą, o tyle nie oznacza ono niekorzystnego traktowania ich w porównaniu do właścicieli i właścicielek pojazdów zarejestrowanych w Niemczech. Wręcz przeciwnie, właściciele i właścicielki oraz osoby prowadzące pojazdy zarejestrowane w państwach członkowskich innych niż Niemcy nadal znajdują się w korzystniejszej sytuacji jeśli chodzi o wkład w finansowanie federalnej infrastruktury transportowej, niż właściciele i właścicielki pojazdów zarejestrowanych w Niemczech. Wynika to z faktu, że ci pierwsi muszą uiścić opłatę za użytkowanie infrastruktury wyłącznie wtedy, gdy faktycznie korzystają z autostrad niemieckich, podczas gdy ci drudzy są zobowiązani do uiszczenia tej opłaty niezależnie

od tego, czy z nich korzystają, czy też nie. A dodatkowo, muszą ponosić podatek od pojazdów samochodowych, nawet jeśli ten ostatni może podlegać obniżeniu. Ponadto, obciążenie właścicieli i właścicielek oraz osób prowadzących pojazdy zarejestrowane w państwach członkowskich innych niż Niemcy z tytułu opłaty za użytkowanie infrastruktury odpowiada maksymalnemu obciążeniu z tego tytułu ponoszonemu przez właścicieli i właścicielki pojazdów zarejestrowanych w Niemczech.

- Republika Federalna Niemiec, jako uzasadnienie ewentualnej dyskryminacji pośredniej wynikającej z połączenia spornych przepisów krajowych powołuje się na względy związane z ochroną środowiska, podziałem obciążenia pomiędzy krajowych i zagranicznych użytkowników i użytkowniczkami infrastruktury oraz ze zmianą systemu finansowania federalnej infrastruktury transportowej.
- Łączna długość autostrad w Niemczech wynosi 13191 km.
- Artykuł 7 dyrektywy o eurowinietach stanowi:
„1. Bez uszczerbku dla art. 9 ust. 1a państwa członkowskie mogą utrzymać lub wprowadzić opłaty za przejazd lub opłaty za korzystanie z infrastruktury w transeuropejskiej sieci drogowej lub na pewnych odcinkach tej sieci oraz na innych dodatkowych odcinkach ich sieci autostrad, które nie stanowią części transeuropejskiej sieci drogowej, na warunkach określonych w ust. 2, 3, 4 i 5 niniejszego artykułu i w art. 7a–7k. Przepis ten nie narusza prawa państw członkowskich, zgodnie z postanowieniami Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, do stosowania opłat za przejazd lub opłat za korzystanie z infrastruktury na innych drogach, pod warunkiem że nałożenie opłat za przejazd lub opłat za korzystanie z infrastruktury na tych innych drogach nie jest dyskryminujące dla międzynarodowego ruchu drogowego i nie powoduje zakłóceń konkurencji między operatorami”.

ZAŁĄCZNIK NR 5

MATERIAŁ DLA UCZNIÓW/UCZENNIC WCIELAJĄCYCH SIĘ W ROLĘ RZECZNIKA GENERALNEGO

Opinia Rzecznika
Generalnego:

LINK ↗

ZAŁĄCZNIK NR 6

MATERIAŁ DLA OSOBY PROWADZĄCEJ ZAJĘCIA — WYROK

Wyrok Trybunału (Wielka Izba) z dnia 18 czerwca 2019 r. — Republika Austrii / Republika Federalna Niemiec

Niemiecka winieta za użytkowanie dróg federalnych przez pojazdy samochodowe osobowe jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

Opłata ta jest dyskryminująca, ponieważ jej ciężar ekonomiczny w praktyce spoczywa tylko na właścicielach i właścicielkach pojazdów oraz osobach prowadzących pojazdy zarejestrowane w innych państwach członkowskich innych niż Niemcy.

Trybunał stwierdził, że opłata za użytkowanie infrastruktury połączona ze zwolnieniem z podatku od pojazdów samochodowych, z którego korzystają właściciele i właścicielki pojazdów zarejestrowanych w Niemczech, stanowi pośrednią dyskryminację ze względu na przynależność państwową oraz naruszenie zasad swobodnego przepływu towarów i swobody świadczenia usług.

W odniesieniu do zakazu dyskryminacji ze względu na przynależność państwową Trybunał stwierdził, że zwolnienie z podatku od pojazdów samochodowych na korzyść właścicieli i właścicielek pojazdów zarejestrowanych w Niemczech skutkuje pełną rekompensatą uiszczoną przez nich opłaty za użytkowanie infrastruktury, tak że ciężar ekonomiczny wspomnianej opłaty de facto spoczywa jedynie na właścicielach i właścicielkach oraz osobach prowadzących pojazdy zarejestrowane w innych państwach członkowskich.

W odniesieniu do swobodnego przepływu towarów Trybunał stwierdził, że sporne środki mogą utrudniać dostęp do rynku niemieckiego produktom pochodzącym z innych państw członkowskich. Opłata za użytkowanie infrastruktury, której podlegają w rzeczywistości jedynie pojazdy, które przewożą te produkty, może bowiem zwiększyć koszty transportu, a w związku z tym także cenę tych produktów, wpływając w ten sposób na ich konkurencyjność.

W odniesieniu do swobody świadczenia usług Trybunał stwierdził, że sporne środki mogą utrudniać dostęp usługodawców i usługobiorców pochodzących z innego państwa członkowskiego do rynku niemieckiego. Opłata za użytkowanie infrastruktury może bowiem, ze względu na zwolnienie z podatku od pojazdów samochodowych albo zwiększyć koszt usług świadczonych w Niemczech przez tych usługodawców, albo zwiększyć koszt, jaki dla tych usługobiorców stanowi fakt udania się do tego państwa członkowskiego w celu skorzystania tam z usługi.

LINK ↗

LINK ↗

4

Tytuł scenariusza **EUROPA DLA MOJEGO MIASTA**

Autorka Małgorzata Kuśmierczyk-Balcerek

Czas trwania **45 MINUT**

Krótki opis scenariusza	Zajęcia polegają na przygotowaniu wystawy fotograficznej na Dzień Europy (9 maja). Znajdą się na niej zdjęcia zrobione przez uczennice i uczniów obiektom, które zmieniły się lub powstały dzięki funduszom Unii Europejskiej oraz informacje o ich znaczeniu dla miejscowości, w której mieszkają.
Poziom edukacyjny	Szkoła średnia (1-4)
Przedmiot(y)	Wiedza o społeczeństwie, Informatyka, Plastyka, Geografia.
Cele zajęć	Uczennice i uczniowie: <ul style="list-style-type: none"> ● dowiedzą się, co to są fundusze europejskie i kto może z nich korzystać, ● zrozumieją znaczenie funduszy Unii Europejskiej w skali poszczególnych regionów i całego kraju, ● poznają dobre przykłady przedsiębiorczości, które swoje istnienie rozpoczęły dzięki funduszom europejskim, ● zdobędą umiejętności planowania swojej pracy i pracy w grupie, ● zdobędą umiejętności poszukiwania informacji w Internecie, ● będą potrafiły i potrafiły przygotować wystawę.

<p>Związek z podstawą programową</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Wiedza o społeczeństwie – XIV – Integracja europejska, ● Informatyka – IV – Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi, ● Plastyka – II – Zapoznanie z wybranymi zagadnieniami dotyczącymi współczesnych awangard artystycznych i sztuki lokalnego środowiska, III – Wprowadzenie w obszar działań instytucji profesjonalnie zajmujących się upowszechnieniem kultury w zakresie sztuk plastycznych, ekspresja twórcza podejmowana w związku z organizacją wystaw, ● Geografia – XX – Problemy polityczne współczesnego świata, zmiany na mapie politycznej świata, przemiany systemowe w Europie, funkcjonowanie Unii Europejskiej.
<p>Metody pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● metoda projektu, ● burza mózgów, ● piramida priorytetów, ● praca w grupie, ● praca z mapą, ● wystawa.
<p>Materiały dydaktyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● laptop/komputer, ● aparat fotograficzny, ● kartony, ● sztalugi, ● materiały źródłowe na temat fotografowanych obiektów, ● plan miasta.

**Przebieg
zajęć**1
2
3

1. Spotkaj się z zainteresowanymi uczennicami i uczniami i przedstaw propozycję projektu.
2. Zaproponuj zespołowi rozmowę o sposobie pracy, punktach, na które warto zwrócić uwagę oraz wyzwaniach, jakie mogą się pojawić itp.
3. Wyznaczcie (razem z całym zespołem) podział zadań i priorytetów, terminy spotkań, określcie czas na zbieranie materiałów, itp.
4. Zorganizujcie spotkanie z przedstawicielką lub przedstawicielem Urzędu Miasta/Gminy, aby dowiedzieć się, które obiekty powstały lub zostały wyremontowane ze środków Unii Europejskiej.
5. Pójdźcie na spacer po mieście w celu zidentyfikowania obiektów, które zmieniły się lub powstały w mieście/miejscowości dzięki funduszom Unii Europejskiej.
6. Sfotografujcie wybrane obiekty.
7. Poszukajcie starych zdjęć pokazujących te same miejsca w przeszłości.
8. Spotkajcie się, aby omówić to, co udało się osiągnąć.
9. Zainicjuj burzę mózgów dotyczącą pomysłów na temat tego, jak przygotować wystawę (miejsce, wybór zdjęć, opisy pod zdjęciami, itp.)
10. Przygotujcie wystawę oraz zaproszenia. Warto dać młodym ludziom przestrzeń na realizację ich pomysłów, nawet jeśli będzie to wymagało więcej czasu i sprawiało wrażenie chaosu. Ważne, aby to faktycznie było ich działanie.
11. Otwórzcie wystawę dla całej szkoły.
12. Podsumujcie wystawę i wspólną pracę w zespole.

Wariant I: można także przygotować wystawę z retrospekcją: z jednej strony znajdą się zdjęcia danego miejsca z przeszłości, z drugiej pokazujące jego obecny stan. Na zdjęciach powinny widnieć tabliczki z informacjami o funduszach strukturalnych.

Wariant II: projekt może mieć charakter międzynarodowy. Młodzież z innych krajów Unii Europejskiej organizuje wystawę u siebie, a następnie pokazuje ją na wspólnym spotkaniu wirtualnym.

<p>Wyzwania</p>	<p>Trzeba pamiętać, że niektóre miejsca mogą być własnością prywatną, należy wówczas zwrócić się z prośbą do właścicielki lub właściciela o pozwolenie na fotografowanie.</p> <p>Należy również pamiętać o RODO. Uczennice i uczniowie mogą potrzebować wsparcia w zorganizowaniu spotkania z przedstawicielką/przedstawicielem Urzędu Miasta/Gminy.</p> <p>Wyzwaniem może być poszukiwanie wcześniejszych zdjęć danego miejsca. Odpowiedni sprzęt i fundusze na zakup materiałów do wystawy oraz na wywołanie zdjęć mogą pochodzić z budżetu Rady Rodziców.</p>
<p>Wskazówki dotyczące realizacji scenariusza w wersji online</p>	<p>Otwarcie wystawy i jej omówienie może być nagrane, a następnie przedstawione w wersji online.</p>
<p>Zadanie domowe dla chętnych</p>	<p>Przygotować pracę „Co Unia Europejska wniosła do Twojego najbliższego otoczenia?” w dowolnej formie: film, podcast, plakat, prezentacja, itp.</p>

Tytuł scenariusza **EUROPEJKI I EUROPEJCZYCY
A ŚRODOWISKO NATURALNE**

5

Autorka Małgorzata Kuśmierczyk-Balcerek

Czas trwania **90 MIN. + CZAS NA PRZYGOTOWANIE FESTYNU**

**Krótki opis
scenariusza**

Wprowadzenie wątku ekologii w formie zadań realizowanych przez uczennice i uczniów na lekcjach:

- wiedzy o społeczeństwie – co każda osoba może zrobić dla środowiska,
- języka polskiego – konkurs haseł proekologicznych,
- informatyki – szukanie informacji w Internecie,
- geografii – tworzenie mapy terenów zagrożonych w gminie lub powiecie,
- muzyki – poznawanie dźwięków przyrody,
- plastyki – tworzenie reklamy proekologicznej.

**Poziom
edukacyjny**

Szkoła podstawowa (6-8),
szkoła średnia (1-4)

Przedmiot(y)

Język polski,
Wiedza o społeczeństwie,
Informatyka,
Geografia,
Muzyka,
Plastyka.

<p>Cele zajęć</p>	<p>Uczennice i uczniowie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● poznają pojęcia o treści ekologicznej, ● rozumieją zależność pomiędzy stanem środowiska, a zdrowiem człowieka, ● nauczą się mądrze korzystać z zasobów natury, ● poznają środowisko naturalne Europy, ● zdobędą wiedzę o stanie środowiska w Europie i na świecie, ● będą potrafili – jako Europejki i Europejczycy – kształtować szacunek do przyrody, ● rozumieją, jak ważne jest uczestnictwo Europejek i Europejczyków w podejmowaniu działań mających na celu ochronę przyrody, ● nauczą się obserwować życie przyrody. 		
<p>Związek z podstawą programową</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Język polski – IV – Samokształcenie, II – Kształcenie językowe, ● Wiedza o społeczeństwie – VI – społeczeństwo, obywatel i kultura polityczna, IV – Prawa człowieka i ich ochrona, XIV – Integracja europejska, ● Informatyka – IV – posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi, ● Chemia – XXI Chemia wokół nas, XXII Elementy ochrony środowiska, ● Muzyka I Ekspresja muzyczna, ● Plastyka – IV Wprowadzenie w zakres sztuki o charakterze multimedialnym, ekspresja twórcza w oparciu o współczesne narzędzia komunikacji medialnej. 		
<p>Metody pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● praca indywidualna, ● praca w grupie, ● opowiadanie, ● burza mózgów, ● gry dydaktyczne, 	<ul style="list-style-type: none"> ● ekspozycja, ● konkurs, ● inscenizacja, ● obserwacja natury, ● praca z komputerem, 	<ul style="list-style-type: none"> ● zajęcia w terenie, ● festyn ekologiczny, ● prezentacja multimedialna.

**Materiały
dydaktyczne**

- komputer, laptop,
- tablice, plansze chemiczne,
- karty pracy,
- płyty z dźwiękami natury,
- foldery, mapy,
- słownik języka polskiego,
- podręczniki,
- książki o tematyce ekologicznej, czasopisma,
- wszelkie materiały do zajęć plastycznych.

**Przebieg
zajęć**

1. Omów na swojej lekcji temat o ochronie środowiska naturalnego ze szczególnym uwzględnieniem jego stanu w najbliższym otoczeniu oraz w Europie.
2. Zaproponuj zorganizowanie w szkole festynu ekologicznego.
3. Przydziel zadania dla poszczególnych klas (przydział może odbyć się w drodze losowania) i zaproponuj burzę mózgów dotyczącą tego, co można zrobić w ramach danego przedmiotu.
4. Klasy zbierają materiały do swojego zadania (warto dać na to odpowiednio długi czas np. tydzień) i przygotowują się do prezentacji na festynie ekologicznym. Możliwe zadania:
  - na lekcjach informatyki: poszukiwania informacji związanych z ochroną środowiska, a następnie przedstawienie ich w formie opowiadania w połączeniu z prezentacją multimedialną w czasie festynu ekologicznego,
  - na lekcjach polskiego: opracowanie konkursu na hasło o tematyce proekologicznej,
  - na lekcjach geografii: przygotowanie mapy terenów zagrożonych w miejscowości, gminie, itp. lub w Europie,
  - na lekcjach wiedzy o społeczeństwie: opracowanie gry dydaktycznej o tym, co można zrobić dla środowiska (recycling, oszczędzanie wody, energii itp.), na lekcjach muzyki: zbieranie i prezentacja różnych dźwięków natury,
  - na lekcjach plastyki: tworzenie reklamy proekologicznej,
  - inscenizacja o ochronie środowiska.

<p>Przebieg zajęć</p>	<p>Można też wymyślić inne zadania na pozostałe lekcje np. fizyki czy chemii.</p> <p>5. Każda klasa prezentuje swoją pracę na festynie ekologicznym (można też zaprosić klasy ze szkół podstawowych).</p>
<p>Wyzwania</p>	<p>Ze względu na to, że festyn ma być zorganizowany dla całej szkoły, potrzebna jest sprawna koordynacja wszystkich działań, zaangażowanie nauczycielek i nauczycieli oraz młodzieży. Warto przygotować się na możliwe problemy ze sprzętem technicznym i sprawdzić go wcześniej. Jeśli zadanie jest realizowane w szkole podstawowej, potrzebna może być pomoc rodziców.</p>
<p>Wskazówki dotyczące realizacji scenariusza w wersji online</p>	<p>Klasy nagrywają swoje zadania i tworzą film, który jest prezentowany na wirtualnym festynie. Do konkursów i innych zadań można wykorzystać dostępne cyfrowe narzędzia edukacyjne.</p>
<p>Zadanie domowe dla chętnych</p>	<p>Rozpisanie zadań z innych przedmiotów. Można podzielić klasy na wybrane kraje Unii Europejskiej – ich zadaniem będzie przygotowanie informacji o stanie środowiska w danym państwie. np. Polska, Niemcy, Rumunia.</p>

6

Tytuł scenariusza **ŻYCZLIWOŚĆ**

Autorka Jakub Niewiński

Czas trwania **180 MIN. (3H ZEGAROWE LUB 4 JEDNOSTKI LEKCYJNE PO 45 MINUT)**

Krótki opis scenariusza	Cykl czterech lekcji/warsztatów/spotkań pod zbiorczym tytułem ŻYCZLIWOŚĆ możliwych do przeprowadzenia jednego dnia lub w odpowiednich odstępach czasowych (np. cztery w tygodniu – nie należy rozciągać ich na miesiąc, ponieważ ucierpi na tym dynamika zajęć). Poszczególne części stanowiące komplementarną i spójną całość prowadzą osoby uczestniczące od teorii (definicji kluczowych pojęć), poprzez refleksję nad problemami aksjologicznymi współczesnej Europy (wyzwania) do propozycji konkretnych aktywności i wizji lepszego świata opartego na wzajemnej życzliwości (działania).
Poziom edukacyjny	Szkoła podstawowa (klasy 4-8), liceum (1-4), technikum (1-5)
Przedmiot(y)	Etyka (klasa VII, VII oraz szkoła średnia) oraz godzina wychowawcza (być może także historia i teraźniejszość – nowy przedmiot w szkole średniej od września 2022 roku obejmujący swoim zakresem wydarzenia od 1945 do 2015 roku).
Cele zajęć	Uczennice i uczniowie: <ul style="list-style-type: none"> ● odkryją etniczno-religijną różnorodność Europy, ● wzmocnią swoją otwartość i życzliwość wobec „innych”, ● rozwiną postawę szacunku wobec każdego człowieka, ● zrozumieją specyfikę wielokulturowości oraz postawy dialogu, ● poznają historię żydowskich i muzułmańskich mieszkańców Sarajewa.

Związek
z podstawą
programową

Etyka:

II etap edukacyjny: szkoła podstawowa klasy IV-VIII;

- I (1a, 1c, 1d)
- II (2, 3, 7, 9, 10, 20)
- II (1, 2)
- VI (6, 7), VII (2)

III etap edukacyjny: 4-letnie liceum ogólnokształcące oraz 5-letnie technikum

- I (2, 9)
- II (1, 3)

Metody
pracy

- burza mózgów,
- dyskusja,
- storyline,
- krąg odzwierciedleń,
- „dialog chodzony” (offline),
- karty „Fit for Diversity”,
- IAT,
- MENTIMETER,

LINK ↗

LINK ↗

Materiały dydaktyczne

- 5 kompletów kart „Fit for Diversity” lub ich wydruki, Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży, 2020;

LINK ↗

- IAT /Implicit Association Test/ – Test Utajonych Skojarzeń, 2011:

LINK ↗

- film krótkometrażowy „Jarmułka”, reż. Lukas Nathrath, Hamburg Media School, 2019.

LINK ↗

(25 minut)

LINK ↗

trailer

- film „Przetrwanie w Sarajewie”, Centropa, 2011 (12 minut),

LINK ↗

PL

LINK ↗

RO

LINK ↗

DE

LINK ↗

EN

LINK ↗

AR

- przedmioty/rekwizyty/symbole przyniesione przez uczestniczki i uczestników,
- węża pszczela lub plastelina/modelina oraz podkładki/tektura (liczba plastrów w zależności od wielkości węży oraz w zależności od liczby osób uczestniczących w warsztatach).

**Przebieg
zajęć****Lekcja 1 – 45 min**

1. Przywitaj się z klasą, opowiedz o tym, czym będziecie się zajmować.
2. Zaproś klasę do burzy mózgow na temat pojęcia znajdującego się w temacie cyklu lekcji/warsztatów „Życzliwość”. Poproś uczennice i uczniów o podanie skojarzeń związanych z tym słowem.
Zapisz je na flipczarcie/tablicy lub wykorzystaj do tego MENTIMETER.
3. Spróbuj pogrupować pojawiające się terminy w większe zbiory oraz zaproś klasę do rozmowy o różnorodnej semantyce słowa.
4. Zaproś klasę do pracy w małych grupach z wykorzystaniem kart „Fit for Diversity” – w zależności od liczby uczestniczek i uczestników warsztatów/lekcji podziel wszystkich np. na 5 grup po 5 osób. W tym celu wydrukuj po 5 tych samych kart z hasłami: „tożsamość”, „równouprawnienie”, „międzykulturowość”, „akulturacja”, „dialog międzyreligijny”. Jeśli pracujesz z większą klasą i grup będzie więcej możesz dodać kolejne pojęcia: „wielokulturowość”, „transkulturowość”, „prawa człowieka”, „inkluza”.
5. Wymieszaj 25 (lub więcej) wydrukowanych kart i poproś, by każda osoba wybrała jedną z nich (ważne, by nikt nie widział karty innej osoby). Następnie poproś młodych ludzi, by wykorzystując wyłącznie komunikację niewerbalną „pokazali” te pojęcia, które są na ich kartach. W ten sposób poszczególne osoby znajdują swoją grupę. Tak uformowane grupy otrzymują po jednej nowej karcie z następującymi hasłami: „stereotypy”, „uprzedzenie”, „dyskryminacja”, „islamofobia”, „antysemityzm”. Zadaniem każdej grupy jest przygotowanie transformacyjnego tryptyku (napisanie lub narysowanie lub odegranie) zbudowanego z trzech pojęć: dwóch znajdujących się na kartach oraz tematu warsztatów, np. STEROTYPY – WIELOKULTUROWOŚĆ (nazwa małej grupy) – ŻYCZLIWOŚĆ (temat lekcji). Celem tego ćwiczenia jest znalezienie pomysłu na konstruktywne wzmacnianie każdej osoby, niezależnie od tego kim i jaka jest. Po wykonaniu tego ćwiczenia, grupy prezentują efekty swojej pracy.

Przebieg
zajęć

6. Podziękuj klasie za aktywność i poproś o wykonanie pracy domowej, która z kolei stanowi wprowadzenie do drugiej części warsztatów:
- Poproś uczennice i uczniów, by wykonali IAT /Implicit Association Test/ przygotowany przez naukowców z UW oraz Harvardu (dotyczy ukrytych postaw i przekonań, których ludzie nie chcą lub nie mogą ujawnić).
  - Spośród 14 kategorii, poproś o wybranie Arab-Muslim (Arab Muslim – Other People' IAT)
-
- Podkreśl, że nie ma konieczności dzielenia się wynikami testu na forum klasy/grupy. Najważniejszym celem ćwiczenia jest autorefleksja nad sobą, własnymi postawami i przekonaniem uczestniczek i uczestników spotkania.

Lekcja 2 (2 x 45 minut)

1. Zaprosz klasę do zajęcia miejsca w kręgu. Zaprosz chętne osoby do podzielenia się emocjami związanymi z testem utajonych skojarzeń (możesz także zaprosić do refleksji na temat tego testu w parach).
2. Następnie zaprosz uczennice i uczniów, by usiedli w tych samych małych grupach, w których pracowali na poprzednich zajęciach i wyjaśnij, że teraz będziecie wspólnie oglądać film pt. „Jarmułka”. Dodaj, że podzieliłaś/podzieliliście film na sześć części (podział jest umowny, co oznacza, że osoba prowadząca zajęcia może wymyślić inny z nowymi śródtytułami) i w trakcie seansu będziesz robić pauzy, by zadać krótkie pytania oraz pytanie kluczowe podsumowujące cały film (storyline). Krótkie pytania zadaj na forum wszystkim grupom po każdej sekwencji i daj możliwość odpowiedzi chętnym osobom, natomiast odpowiedź na pytanie kluczowe po obejrzeniu całego filmu uczennice i uczniowie przygotowują w ramach małej grupy (5 minut na dyskusję w małej grupie).

Przebieg
zajęć

Pytania:

1. Nowa szkoła (do 6:30)

- a. Kim są Oskar, Eren i Mustafa?
- b. Czym się interesują Oskar i Eren?
- c. Podczas jakich zajęć Mustafa i Oskar ujawniają swoją tożsamość etniczno-religijną?
- d. Co się wydarzyło podczas zajęć z wychowania fizycznego?
- e. O co został zapytany Oskar w autobusie w drodze powrotnej do domu?
(„Jesteś Żydem?” „Myślisz, że to w porządku, co robicie Palestyńczykom?”)

2. Toaleta (od 6:30 do 10:30)

- a. Co się wydarzyło w ubikacji?
- b. O czym mówi Mustafa? („Rzecz w tym, że nie lubię Żydów. Tak jak Niemcy Turków (...) nasi bracia w Strefie Gazy głodują (...) Dlaczego to robicie? (...) Ale jesteś Żydem. Nie wstydzisz się tego, co robicie w Izraelu?”)
- c. Jak się zachowuje Eren? („Bo Żydzi to mordercy i złodzieje”)
- d. Jak reaguje i co mówi Oskar? („Ja jestem mordercą?”)

3. Dom/rodzina (od 10:32 do 12:15)

- a. Co się stało podczas posiłku?
- b. Jaką wiadomość otrzymał w nocy Oskar?

4. Rówieśnicy, rodzice, nauczyciele (od 12:15 do 17:00)

- a. Co narysowali rówieśnicy Oskara na kartce?
- b. W jaki sposób zareagował Oskar? Co powiedział? („Jebany muzułmaninie”)
- c. O czym rozmawiają rodzice z Oskarem? Co odkrywają? Jak reaguje chłopak?
(„Wszystko przez was! I waszą zasraną religię”)
- d. Jak nauczyciel reaguje na wizytę mamy Oskara w szkole? („Jest prześladowany, bo jest Żydem”, „Jesteśmy wielokulturową szkołą (...)", „Robimy wiele w tym temacie. Mamy wycieczki do obozu Neuengamme”)
- e. Kto wieczorem zadzwonił do Oskara i jaką chłopak otrzymał wiadomość?

Przebieg
zajęć

5. Mecz (od 17:00 do 19:35)

- a. Co się wydarzyło podczas meczu?
- b. Jakie gesty i słowa towarzyszą bohaterom? („Dym pachnie Wam znajomo”, „Izrael morduje dzieci!”)
- c. Jakie rekwizyty/przedmioty zostały wykorzystane?
- d. Co robi Eren?

6. Jarmułka (od 19:35 do 22:15)

- a. Co zrobił Oskar po spaleniu flagi Izraela oraz podpaleniu kipy?
- b. Jak się zachowała nauczycielka? („Kant, prawa człowieka”)
- c. Co się wydarzyło w klasie? Jak się zachowali Mustafa oraz Eren?
- d. W jaki sposób kończy się historia?

Pytanie kluczowe:

W jaki sposób Wasze karty odnoszą się sytuacji ukazanych w filmie?

3. Podsumuj lekcję. Po wysłuchaniu wypowiedzi poszczególnych grup, spróbuj zebrać głosy młodych ludzi w całość, podkreślając, że film ukazuje łańcuch dyskryminacji (możesz wykorzystać stosowną kartę) oraz podkreśla, w jaki sposób stereotypy prowadzą do uprzedzeń i dyskryminacji nie tylko werbalnej, ale fizycznej – mowa nienawiści, piramida nienawiści (odpowiednie karty). Można chwilę porozmawiać także o postawach poszczególnych osób, zwłaszcza Erena, który z niemego świadka – konformisty, bystandera, stał się agresorem, by w zakończeniu stać się nonkonformistą i upstanderem.
4. Zadaj pracę domową: poproś uczestniczki i uczestników zajęć, by na kolejne zajęcia przynieśli ważny dla siebie przedmiot/rekwizyt/symbol, który ich definiuje, poprzez który próbują dookreślić siebie i swoją i tożsamość.

Przebieg
zajęć

Lekcja 3 (45 minut)

1. Zaproś chętne osoby do podzielenia się tym, co przyniosły na tę część zajęć (w sytuacji online mogą zaprezentować rekwizyty za pomocą kamerki) (możesz także zaprosić do refleksji na temat przedmiotu w parach, szczególnie, gdy klasa jest liczna).
Będzie to bezpośrednie linkowanie do obejrzanego wcześniej filmu „Jarmułka”.
2. Zapytaj, w jaki sposób czują się, kiedy na zewnątrz (czasem obcym ludziom) pokazują, co ich definiuje, co jest dla nich ważne? Jakie emocje im wtedy towarzyszą? Co jest najtrudniejsze? W jaki sposób odnieść się do tych symboli prezentowanych przez drugą osobę, których nie rozumiemy, które są nam obce, trudne? Czego potrzebujemy? Co możemy zrobić?
3. Po wstępnej rozmowie zaprosz uczennice i uczniów do obejrzenia krótkiego filmu pt. „Przetrawanie w Sarajewie” (mamy wiele wersji językowych, w tym polską, niemiecką oraz rumuńską) stworzoną przez CENTROPE- żydowską organizację z Wiednia. Podaj pytania, wokół których będziecie rozmawiać po filmie (zachęć młodzież, by robiła notatki).
  - Kto mieszkał w Sarajewie?
  - Co wydarzyło się tam w latach 1992-1995?
  - Jaka organizacja działała przy synagodze?
  - Kto do niej należał? Czym się zajmowały poszczególne osoby?
  - Kim byli Zeyneba Hardaga oraz Denis Karalic?
4. Po filmie zaprosz młodzież do rozmowy na temat filmu. Ważnym elementem refleksji powinno być dotarcie do nazwy żydowskiej organizacji La Benevolencia, która w czasie wojny działała przy synagodze i pomagała wszystkim ludziom niezależnie od pochodzenia i wyznania (prawosławnym Serbkom/Serbom, katoliczkom/katolikom, Chorwatom/Chorwatom, Żydówkom/Żydom, muzułmankom/muzułmanom). Zaproś uczennice i uczniów do ostatniej aktywności w małych grupach (mogą być te same z poprzednich aktywności).

**Przebieg
zajęć**

5. Zaproś teraz klasę do ćwiczenia „Współczesny Europejczyk/współczesna Europejka”. To ćwiczenie będzie formą podsumowania i sprawdzenia tego, czego uczennice i uczniowie dowiedzieli się o swojej tożsamości młodej Europejki/młodego Europejczyka z wykorzystaniem wniosków z filmów „Przetrwanie w Sarajewie”, „Jarmułka” oraz kart „Fit for Diversity”; uczestniczki i uczestnicy w kilkuosobowych grupach, wykorzystując plastry wosku/węży pszczelej (lub plasteliny/modeliny) tworzą swoją autorską wizję współczesnego obywatela/obywatelki kierującego/kierującej się wartościami ważnymi dla Europejek i Europejczyków, np. życzliwością, akceptacją, szacunkiem;
6. Po wykonaniu zadania poproś klasę o przygotowanie wystawy „współczesnych Europejczyków i Europejek”; każda grupa, stojąc obok swojego dzieła, krótko przedstawia je innym osobom; w swojej wypowiedzi musi zawrzeć odpowiedzi na poniższe pytania, które otrzymuje jeszcze przed rozpoczęciem pracy:
  - Jakimi najbardziej charakterystycznymi elementami można opisać „współczesnego Europejczyka/Europejkę” (cechy charakteru oraz wyglądu)?
  - Jakie wartości są dla ważne dla mieszkańców i mieszkańców Europy w XXI wieku?

Komentarz do ćwiczenia: lista pytań jest otwarta – wspólnie z uczennicami oraz uczniami możesz wymyślić kolejne pytania lub rozbudować te zaproponowane.

Podsumowanie całego cyklu

Można to zrobić na dwa sposoby, w zależności od formy zajęć (offline lub online) oraz grupy adresatek i adresatów:

- A. „Krąg odzwierciedleń” – ćwiczenie będzie pełniło dwie funkcje: podsumowania zajęć oraz wzmocnienia narzędzia parafrazy ułatwiającej dobrą komunikację. W trakcie „kręgu odzwierciedleń” padnie pytanie kluczowe zadane na początku warsztatów: W jaki sposób wzmacniać wzajemną akceptację oraz poszanowanie każdej osoby? Osoba z kręgu zanim zacznie własną wypowiedź, podsumowuje wypowiedź poprzedniej osoby. Parafrazowany/na może doprecyzować lub powtórzyć fragmentów własnej wypowiedzi, jeśli czuje, że jeszcze nie została w pełni zrozumiana. Dodatkowym elementem tego ćwiczenia jest wsparcie u każdej z osób potrzeby bycia wysłuchaną.

**Przebieg
zajęć**

- B. „Dialog dynamiczny/chodzony” (lekcja/warsztaty stacjonarne) – zadaj to samo pytanie (lub inne – w zależności np. od Twoich obserwacji w trakcie spotkania, jakie były punkty ciężkości, co było ważne dla uczestniczek i uczestników).
- Zaprosz klasę do kręgu. Powiedz, że zbierzecie teraz opinie na temat odbytych zajęć. Zadaj grupie pytanie, z jaką myślą kończą; z jaką refleksją; co im teraz, pod koniec, towarzyszy. Nie pytaj, czego się dzisiaj nauczyły osoby uczestniczące. Dyskusję może zacząć dowolna osoba – dając krok do przodu (wyłamując się z koła) i wygłaszając jakąś tezę/stwierdzenie w odpowiedzi na zadane pytanie przez prowadzącą/-ego. Pozostałe osoby okazują, że zgadzają się z tym stwierdzeniem, przysuwając się do mówiącej/-ego lub że się z tym nie zgadzają, odsuwając się.
  - Kolejne osoby występują z koła, aby wyrazić swoje opinie (Uwaga! Niekoniecznie w odniesieniu do tego, co już padło tylko do głównego pytania), a reszta grupy przesuwa się, dołączając do tych, z którymi się zgadzają.
  - Jeśli dana osoba nie zgadza się z żadnym z zaprezentowanych stanowisk, może w dowolnym momencie odsunąć się od grupy, zająć wolną przestrzeń i wyrazić własny pogląd. W tym przypadku inne osoby wyrażają swoje poparcie, dołączając do niej/niego.
  - Powiedz uczestniczkom i uczestnikom, że zaletą, a nawet wymaganiem tej metody jest możliwość zmiany zdania. Można wyrazić pewną opinię i stanąć po jednej stronie, a za chwilę zmienić zdanie, powiedzieć coś zupełnie przeciwnego i stanąć po stronie przeciwnej.
  - ZACHĘCAJ uczestniczki i uczestników do dowolnego poruszania się między grupami.

Wyzwania

Psychogeografia miejsca: zajęcia stacjonarne przeprowadź w kręgu utworzonym z krzesel, natomiast zdalnie z wykorzystaniem wirtualnego kręgu (np. wykorzystując). Dzięki takiemu rozmieszczeniu przestrzennemu przekażesz wyraźny komunikat, że jesteście równi statusem oraz zwracamy uwagę na wzajemne relacje interpersonalne, które wzmocnimy m.in. poprzez kontakt wzrokowy. W sytuacji szkolnej tradycyjne ułożenie ławek nie sprzyja uczeniu się i rozwijaniu kreatywności. Podczas zajęć zdalnych – online poproś o włączenie kamerek (przynajmniej w momencie przedstawiania się oraz zabierania głosu w trakcie warsztatów).

LINK ↗

Formy pracy: offline lub/i online w zależności od sytuacji epidemiologicznej i potrzeb danego zespołu, praca zespołowa oraz indywidualna, ćwiczenia w małych grupach/pokojach.

7

Tytuł scenariusza **BOGACTWO I RÓŻNORODNOŚĆ JĘZYKOWA I KULTUROWA EUROPY**

Autorka Ewa Rysińska
Czas trwania **45 MIN.**

Krótki opis scenariusza	Są to zajęcia aktywizujące, które można zrealizować z okazji Europejskiego Dnia Języków.
Poziom edukacyjny	Szkoła podstawowa, klasa 8.
Cele zajęć	Zwiększenie wiedzy na temat krajów europejskich, ich kultury oraz języków. Uczennice i uczniowie: <ul style="list-style-type: none"> ● dowiedzą się, kiedy obchodzimy Europejski Dzień Języków, ● poznają różne fakty i ciekawostki językowe, ● będą mieli świadomość europejskiej różnorodności językowej i kulturowej.
Związek z podstawą programową (polski system edukacji)	Podstawa programowa: <ul style="list-style-type: none"> ● Historia, ● Wiedza o społeczeństwie, ● Geografia, ● Język polski, ● Informatyka, ● Języki obce.

**Metody
i formy
pracy**

- praca z użyciem narzędzi TIK (smartfony),
- praca z tekstem,
- uczenie się poprzez działanie,
- dyskusja,
- obserwacja.

**Materiały
dydaktyczne**

- materiał pomocniczy nr 1 - Karty pracy z pytaniami /po polsku/lub w języku obcym
- materiał pomocniczy nr 2 - kody QR /po polsku/lub w języku obcym
- telefony lub tablety odczytujące kody QR
- rzutnik i laptop,
- Mentimeter.

Zasoby wykorzystywane z internetu:

1. Seven brothers, pierwsza powieść fińska, metody uczenia czytania i pisania, 7 VELJESTÄ LUKKARIN KOULUSSA – Aleksis Kiven romaaniin perustuva kotimainen ITK 2001 lyhytelokuva.
2. A School for Boys and Girls, C.1670; Obraz Jana Steen – mistrz holenderski.
3. Funny Translator - Fluent in 7 languages.

LINK ↗

LINK ↗

LINK ↗

**Materiały
dydaktyczne**

Lekcja może przebiegać w języku polskim lub obcym.
W zajęciach uczestniczy jedna klasa lub grupa.

1. Przed lekcją umieszczamy w przestrzeni szkolnej (wcześniej uzgodnionej, np. na oknach na piętrze, na drzwiach klas, pod spodem krzesel w klasie itp.) wydrukowane kody QR.
2. Na początek zabawa w skojarzenia. Za pomocą aplikacji Mentimeter uczennice i uczniowie wpisują własne skojarzenia ze słowem „Europa”. Nauczyciel/ka prezentuje powstałą chmurę słów na ekranie. Następnie uczennice i uczniowie wpisują skojarzenia ze słowem: „uczyć się”.
3. Wspólne oglądanie scenki uczenia się kiedyś (filmik na YT). Refleksja: czy teraz metody są takie same? A jakie są rezultaty?
4. Następnie uczennice i uczniowie oglądają obraz pt. Szkoła z National Gallery. Refleksja: czy teraz jest inaczej?
5. W grupach uczennice i uczniowie zastanawiają się, z jakiego powodu uczy się języków obcych oraz jakie metody najlepiej się sprawdzają – dyskusja w zespołach.
6. Nauczyciel/ka zaprasza uczennice i uczniów – indywidualnie lub w mniejszych grupach - do odszukania i zeskanowania umieszczonych wcześniej w przestrzeni szkolnej kodów QR.
7. Po odczytaniu zawartych w kodach informacji (ciekawostek językowych, faktów na temat języków, informacji o najważniejszych budowlach w różnych krajach, itd.), uczennice i uczniowie wypełniają karty pracy otrzymując punkty za każdą poprawną odpowiedź.
8. Zakończenie lekcji - ogłoszenie wyników rywalizacji, wręczenie drobnych upominków oraz wspólne obejrzenie filmu na YT: „Funny translator”

Wyzwania	Gdy osoby uczestniczące pracują indywidualnie – nie mogą korzystać z karty pracy innej osoby. Podczas pracy w zespole można konfrontować odpowiedzi i pomysły członkiń i członków zespołu.
Wskazówki do wersji online	Korzystamy z tych samych materiałów, z tym, że zamiast wywieszania QR kodów w budynku szkolnym, umieszczamy je w dowolnej innej aplikacji np. Miro, Padlet, Jamboard itp. Zespoły mogą pracować w breakout roomach.
Zadanie domowe dla chętnych	Opracowanie quizu (np. Kahoot) w oparciu o wiedzę zdobytą podczas zajęć.

QR QUIZ KARTA PYTAŃ Z ODPOWIEDZIAMI

1. Czy język gwizdany jest przedmiotem szkolnym w szkołach:

1. Na niektórych wyspach karaibskich, np. na Jamajce
2. Na wyspach Kanaryjskich, na La Gomerze
3. W szkołach dla kosmonautów, w ramach programów NASA
4. Nie ma takiego przedmiotu w szkole

LINK ↗

Odpowiedź: 2

2. Czy nazwisko: Vincent van Gogh (słynnego malarza holenderskiego) jest wymawiane przez Holendrów jako:

1. [van gog]
2. [van goh]
3. [van hoh]
4. [ven gog]

LINK ↗

Odpowiedź: 3

3. W języku słowackim: „čerstvý chlieb” oznacza:

1. Czerstwy chleb
2. Świeży chleb
3. Nie ma takiego określenia
4. Dobry chleb

LINK ↗

Odpowiedź: 2

4. Według poradnika savoir-vivre różne gatunki serów jemy:

1. Używając noża i widelca
2. Używając noża, nie powinno się używać widelca – kroimy ser i kładziemy na pieczywie
3. Bierzymy ser do ręki i zjadamy
4. Używając 2 noży

LINK ↗

Odpowiedź: 2

5. Stolicą Burundi jest:

1. Bużumbura (Bujumbura)
2. Kigali
3. Burundi nie jest państwem tylko miastem
4. Burundi

LINK ↗

Odpowiedź: 1

6. Pochodzi z łaciny (idiōta) i oznacza człowieka:

1. Pochodzi z łaciny (idiōta) i oznacza człowieka, który malował graffiti na publicznych budynkach
2. Pochodzi z języka greckiego (idiōtes) i oznacza człowieka nieuczestniczącego w życiu publicznym, np. takiego który nie bierze udziału w wyborach
3. Pochodzi z języka chińskiego i oznacza sytuację, kiedy ktoś zapomniał powiedzieć dzień dobry
4. Nie wiadomo skąd pochodzi

LINK ↗

Odpowiedź: 2

7. Andora jest monarchią konstytucyjną w której funkcję głowy państwa:

1. Sprawuje Prezydent wybierany na 5 lat w wyborach powszechnych
2. Sprawują wspólnie: prezydent Francji i katolicki biskup
3. Sprawuje król hiszpański
4. Sprawuje księżę z najstarszego rodu w Andorze

LINK ↗

Odpowiedź: 2.

8. Poniższy obraz nosi tytuł:

1. Życie codzienne w średniowieczu i powstał w XV w.
2. Szkoła dla chłopców i dziewcząt i powstał w XVII w.
3. Szkoła wczoraj, dziś i jutro – nic się nie zmieniło
4. Moja szkoła i jest przykładem realizmu współczesnego

Odpowiedź: 2.

LINK ↗

9. Dzień Języka Ojczystego został ustanowiony przez i jest obchodzony corocznie:

1. 21 lutego
2. Co roku - ma inną datę
3. Jest obchodzony zawsze podczas Europejskiego Dnia Języków, we wrześniu
4. W ogóle nie ma takiego dnia

LINK ↗

Odpowiedź: 1

10. Amerykańskie Święto Dziękczynienia jest obchodzone tradycyjnie w:

1. W ostatnią niedzielę listopada
2. W czwarty czwartek listopada
3. Zawsze 29 listopada
4. To zależy, co roku datę ustala Kongres amerykański

LINK ↗

Odpowiedź: 2

11. W jakim języku śpiewają:

LINK ↗

1. Po hebrajsku
2. Po arabsku
3. Suahili
4. Esperanto

Odpowiedź: 1

12. Messidor, Thermidor, Fructidor to nazwy miesięcy francuskiego kalendarza rewolucyjnego:

1. W lecie
2. Jesienią
3. Zimą
4. Na wiosnę

LINK ↗

Odpowiedź: 1

QR QUIZ KARTA PYTAŃ DLA UCZENNICY/UCZNIA

(ODPOWIEDZI ZAPISUJECIE NA KARCIE ODPOWIEDZI)

1. Czy język gwizdany jest przedmiotem szkolnym w szkołach:

1. Na niektórych wyspach karaibskich, np. na Jamajce
2. Na wyspach Kanaryjskich, na La Gomerze
3. W szkołach dla kosmonautów, w ramach programów NASA
4. Nie ma takiego przedmiotu w szkole

2. Czy nazwisko: Vincent van Gogh (słynnego malarza holenderskiego) jest wymawiane przez Holendrów jako:

1. [van gog]
2. [van goh]
3. [van hoh]
4. [ven gog]

3. W języku słowackim: „čerstvý chlieb” oznacza:

1. Czerstwy chleb
2. Świeży chleb
3. Nie ma takiego określenia
4. Dobry chleb

4. Według poradnika savoir-vivre różne gatunki serów jemy:

1. Używając noża i widelca
2. Używając noża, nie powinno się używać widelca – kroimy ser i kładziemy na pieczywie
3. Bierzemy ser do ręki i zjadamy
4. Używając 2 noży

5. Stolicą Burundi jest:

1. Bużumbura (Bujumbura)
2. Kigali
3. Burundi nie jest państwem tylko miastem
4. Burundi

6. Pochodzi z łaciny (*idiōta*) i oznacza człowieka:

1. Pochodzi z łaciny (*idiōta*) i oznacza człowieka, który malował graffiti na publicznych budynkach
2. Pochodzi z języka greckiego (*idiōtes*) i oznacza człowieka nieuczestniczącego w życiu publicznym, np. takiego który nie bierze udziału w wyborach
3. Pochodzi z języka chińskiego i oznacza sytuację, kiedy ktoś zapomniał powiedzieć dzień dobry
4. Nie wiadomo skąd pochodzi

7. Andora jest monarchią konstytucyjną w której funkcję głowy państwa:

1. Sprawuje Prezydent wybierany na 5 lat w wyborach powszechnych
2. Sprawują wspólnie: prezydent Francji i katolicki biskup
3. Sprawuje król hiszpański
4. Sprawuje księżę z najstarszego rodu w Andorze

8. Poniższy obraz nosi tytuł:

1. Życie codzienne w średniowieczu i powstał w XV w.
2. Szkoła dla chłopców i dziewcząt i powstał w XVII w.
3. Szkoła wczoraj, dziś i jutro – nic się nie zmieniło
4. Moja szkoła i jest przykładem realizmu współczesnego

9. Dzień Języka Ojczystego został ustanowiony przez i jest obchodzony corocznie:

1. 21 lutego
2. Co roku - ma inną datę
3. Jest obchodzony zawsze podczas Europejskiego Dnia Języków, we wrześniu
4. W ogóle nie ma takiego dnia

10. Amerykańskie Święto Dziękczynienia jest obchodzone tradycyjnie w:

1. W ostatnią niedzielę listopada
2. W czwarty czwartek listopada
3. Zawsze 29 listopada
4. To zależy, co roku datę ustala Kongres amerykański

11. W jakim języku śpiewają:

LINK →

1. Po hebrajsku
2. Po arabsku
3. Suahili
4. Esperanto

12. Messidor, Thermidor, Fructidor to nazwy miesięcy francuskiego kalendarza rewolucyjnego:

1. W lecie
2. Jesienią
3. Zimą
4. Na wiosnę

ZAŁĄCZNIK NR 3

QR QUIZ – KARTA ODPOWIEDZI

Należy wpisywać odpowiedzi zgodnie z numeracją pytań w Karcie Pytań.
Wypełnioną kartę zwróć Osobie prowadzącej.

Imię i nazwisko.....

Numer pytania z Karty Pytań	Odpowiedź
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

EDUKACJA EUROPEJSKA NA ZAJĘCIACH POZALEKCYJNYCH

Edukacja europejska nie jest tylko domeną szkoły i szkolnych programów nauczania. Może ona mieć także miejsce w ramach edukacji pozaformalnej, czyli na wszelkich zorganizowanych zajęciach pozaszkolnych realizowanych w różnych przestrzeniach. Poniżej znajdziecie metody opracowane przez pracowniczki i pracowników młodzieżowych, z rumuńskich instytucji państwowych i organizacji pozarządowych. Zobaczcie, poszukajcie, na pewno coś znajdziecie. Warto zwrócić uwagę, że metody te można wykorzystać także na lekcjach w szkole.

Tytuł scenariusza **WIĘZI EMOCJONALNE**

Autorka Andreea Ionașcu

Czas trwania **45–60 MIN. W ZALEŻNOŚCI OD WIELKOŚCI GRUP**

Krótki opis

Więzi międzyludzkie odgrywają istotną rolę w rozumieniu i docenianiu wspólnych wartości europejskich, takich jak wzajemna pomoc, tolerancja, solidarność czy jedność. Silniejsze więzi z ludźmi wokół przekładają się na większe poczucie przynależności, co z kolei przyczynia się do wzrostu zainteresowania dobrem innych, a tym samym do bardziej empatycznych i aktywnych postaw obywatelskich.

Cele zajęć

Uczestnicy i uczestniczki:

- rozumieją siłę emocji w relacjach międzyludzkich,
- rozumieją rolę głębszego kontaktu między ludźmi,
- rozumieją i doceniają europejskie wartości takie jak wzajemna pomoc, tolerancja, solidarność i jedność.

Metody pracy(y)

- praca indywidualna,
- praca w parach,
- dyskusja,
- refleksja.

Materiały dydaktyczne

Brak

Przebieg zajęć

1
2
3

- Wyjaśnij, jaki jest cel tego ćwiczenia. Ma ono pomóc uczestnikom zrozumieć, jak silne emocje towarzyszą relacjom międzyludzkim oraz jak dłuższy kontakt wzrokowy może przekładać się na pogłębienie relacji. Niektóre badania pokazują, że im dłużej patrzymy na twarz drugiego człowieka, tym bardziej wydaje się on nam atrakcyjny (co może również zwiększać nasze pozytywne uczucia wobec tej osoby).

Z jednym z badań można się zapoznać tutaj:

LINK ↗

W ramach wprowadzenia możesz pokazać krótki film:

LINK ↗

- Wyjaśnij, że aby zwiększyć empatię wśród uczestników i uczestniczek, ale także pomóc im w przezwyciężeniu bariery językowej lub różnic kulturowych, będą oni pracować w parach w krótkim, ale sięgającym głębszych pokładów emocjonalnych ćwiczeniu.
- Poproś uczestników, aby wybrali jedną osobę z grupy i usiedli z nią naprzeciwko siebie w wygodnej pozycji i w wygodnym miejscu.
- Kiedy uczestnicy i uczestniczki utworzą pary, poproś wszystkich, aby przez 1 minutę patrzyli sobie w oczy w ciszy. Początkowo normalną reakcją jest to, że ludzie zaczynają się śmiać lub czują się nieswojo, ale zachęcaj wszystkich do kontynuowania prób i do bycia świadomym obecności partnera/partnerki i jego/jej emocji.
- Po zakończeniu ćwiczenia poproś uczestniczki i uczestników o chwilę refleksji nad ćwiczeniem.

**Przebieg
zajęć**

Podsumowanie. Refleksja stanowi jedną z najważniejszych części tego działania – pomaga uczestnikom i uczestniczkom uświadomić sobie, na czym polegało to doświadczenie i nadać mu odpowiednie znaczenie.

- Poproś wszystkich, aby przez 5 minut zastanowili się nad tym, jakie uczucia towarzyszyły im podczas ćwiczenia. Mogą je opisać słowami lub wyrazić za pomocą kart emoji (patrz: działanie „Emoji jako moderator”). Jeśli nie dysponujecie kartami emoji, uczestnicy i uczestniczki mogą wyświetlić odpowiednie ikony w telefonie.
- Utwórz grupy po 3–4 osoby (w zależności od liczby uczestników i uczestniczek).
Poproś, aby grupy spróbowały odpowiedzieć na następujące pytania:
  - Czy ćwiczenie zmieniło to, jak postrzegasz osobę, z którą pracowałeś/pracowałeś?
Jeśli tak, to w jaki sposób?
  - Czy ćwiczenie pomogło ci znaleźć wspólną płaszczyznę, jaka może Cię łączyć z partnerem/partnerką?
  - Czy w wyniku ćwiczenia czujesz silniejszą więź/relację z partnerem/partnerką? W jakim sensie?
  - Czy uważasz, że tego rodzaju ćwiczenia są bardzo osobiste lub intymne na poziomie emocjonalnym? Dlaczego?
  - Jak myślisz, do jakich wartości europejskich nawiązuje to ćwiczenie?

Wyzwania

Warto pamiętać, że Europa jest kontynentem wielokulturowym. Nie wszyscy jej obywatele wywodzą się z tego samego kręgu kulturowego. W niektórych kulturach kontakt wzrokowy, zwłaszcza między różnymi płciami, może okazać się wyzwaniem. W związku z powyższym ćwiczenie to może nie być odpowiednie dla każdej grupy.

- Pamiętaj, że utrzymanie kontaktu wzrokowego przez 1 minutę może stanowić wyzwanie dla wielu osób. Upewnij się, że uczestnicy i uczestniczki czują się bezpiecznie i komfortowo.
- Ćwiczenie to powinno być wykonywane w grupie, której uczestnicy i uczestniczki już się znają i mieli możliwość przez jakiś czas ze sobą pracować

**Wskazówki
do wersji
online**

Nie zalecamy wykonywania tego ćwiczenia online. Wymaga ono kontaktu fizycznego.

2

Tytuł scenariusza **EUROPEJSKIE KARTY**

Autorka Diana Bobiș, Diana Bere, Corina Pinte

Czas trwania **90 MIN.**

Krótki opis	Szarady dotyczące Europy i Unii Europejskiej (UE), gra w drużynach przy użyciu różnych metod.
Cele zajęć	Uczestnicy i uczestniczki: <ul style="list-style-type: none"> ● poszerzą swoją wiedzę na temat różnych koncepcji europejskich; ● będą się uczyć o Europie poprzez zabawę.
Metody pracy(y)	<ul style="list-style-type: none"> ● praca w grupie, ● pokazywanie na migi, ● rysowanie, ● refleksja.
Materiały dydaktyczne	Brak

Przebieg
zajęć

1
2
3

1. Wprowadzenie: Osoby grające wyjaśniają różne hasła (słowa i terminy) związane z Europą i UE. Używają do tego różnych metod – począwszy od najprostszej po najtrudniejszą.

Gra obejmuje 4 rundy + 1 rundę dodatkową:

- runda 1 – mówienie (opis słowny)
- runda 2 – pokazywanie na migi
- runda 3 – rysowanie
- runda 4 – jedno słowo
- runda dodatkowa – jeden dźwięk.

Każda osoba grająca ma 60 sekund lub (maksymalnie) 90 sekund na przedstawienie swojego hasła.

Gra toczy się bardzo szybko!

Etap dodatkowy (jeden dźwięk) jest opcjonalny. Rozgrywa się go z zamkniętymi oczami.

2. Podziel osoby grające na drużyny po 5–6 osób.

3. Umieść karty na stole lub w pojemniku, tak aby nie było widać hasła (hasłami do dołu).

4. Jeden z graczy w każdej drużynie bierze z talii jedną kartę, po czym ma jedną minutę na wyjaśnienie pozostałym członkom zespołu hasła widocznego na karcie. Gracze zmieniają się jeden po drugim, aż do wykorzystania całego zestawu kart. Jeśli dany gracz nie zna jakiegoś terminu, może odłożyć kartę z powrotem do talii i wybrać inną bez ujawniania, co wylosował wcześniej. Gra toczy się do momentu, aż wykorzystane zostaną wszystkie hasła. Po rundzie 1 (opis słowny) następuje runda 2, w ramach której gracze pokazują hasła, potem runda 3 z rysowaniem i tak dalej.

Przebieg zajęć

Poniżej znajduje się lista z propozycjami haseł. Niektóre z nich mogą wymagać wyjaśnienia – w zależności od potrzeby można je podać na osobnych kartkach (termin wraz z wyjaśnieniem w nawiasie kwadratowym).

- Parlament Europejski [wraz z Radą Unii Europejskiej przyjmuje prawodawstwo europejskie]
- Erasmus+ [program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu]
- Swobodny przepływ [swobodny przepływ osób, kapitału, dóbr i usług w UE w ramach jednolitego rynku]
- Jean Monnet [jeden z ojców założycieli Unii Europejskiej]
- Robert Schuman [jeden z ojców założycieli Unii Europejskiej] Europejski Zielony Ład [zestaw inicjatyw politycznych Komisji Europejskiej mających na celu uczynienie Unii Europejskiej neutralną klimatycznie do 2050 r.]
- Europejski Korpus Solidarności [program Unii Europejskiej na rzecz wolontariatu młodzieży]
- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
- Komisja Europejska
- Strefa Schengen
- Euro [waluta]
- Demokracja
- Agenda 2030 (paryskie porozumienie klimatyczne)
- Traktat z Maastricht
- DiscoverEU
- Prawa człowieka
- Obywatelstwo europejskie
- YouthPass
- Bruksela
- Europejska Stolica Młodzieży
- Suwerenność
- Jedność w różnorodności
- Tożsamość kulturowa

Przebieg
zajęć

1
2
3

- Włączanie
- Sofia Corradi
- Konkurs Piosenki Eurowizji
- Liga Mistrzów UEFA
- Oda do radości
- 9 maja

Zasady

- **Podczas rundy z mówieniem** graczom wolno używać wszystkich słów poza tymi podanymi na karcie lub ich synonimów. Zabronione jest również literowanie haseł czy podpowiadanie liter w jakikolwiek inny sposób.
- **Podczas rundy z pokazywaniem** gracz nie może się odzywać. Jeżeli wymówi choćby jedno słowo, daną kartę należy włożyć z powrotem do talii lub odłożyć na bok, jeśli doszło do przypadkowego ujawnienia hasła. Nie wolno pokazywać kształtu liter zawartych w hasle.
- **Podczas rundy z rysowaniem** gracze mogą rysować, co chcą, ale nie wolno im pisać słów.
- **Podczas rundy z jednym słowem** graczom wolno wypowiedzieć tylko jedno słowo związane z hasłem. Jeśli hasło nie zostanie odgadnięte, kartę wkłada się z powrotem do talii bez ujawniania rozwiązania.
- **Podczas rundy dźwiękowej (opcjonalnej)** nie wolno używać słów, za to dozwolone są inne dźwięki. Ponadto gracze nie mogą widzieć osoby wydającej dźwięk, ponieważ mogłaby ona (choćby mimowolnie) dodatkowo coś pokazać lub udzielić innych wskazówek.
- Na osobnej kartce można przedstawić podstawowe informacje – wyjaśnienia haseł, aby pomóc graczom lepiej je zrozumieć. Wyjaśnienia te nie widnieją na kartach z hasłami.
- Niektóre karty pozostawiono puste. Można na nich dopisać nowe hasła.

Istotnym aspektem gry jest to, że każda runda rozgrywana jest z tą samą talią kart. Naturalne więc jest, że już po pierwszej rundzie zaczynają pojawiać się pewne wzorce, zabawne skojarzenia ze słowami, ruchami, dźwiękami lub przedmiotami. W miarę jak rundy stają się coraz trudniejsze, hasła zaczynają „żyć własnym życiem”, mają jedyną w swoim rodzaju historię wyrażaną na różne sposoby i wyjątkową dla każdej drużyny.

Wyzwania

Wyzwaniem podczas gry może okazać się dość chaotyczne i głośne otoczenie. Warto znaleźć odpowiednią przestrzeń dla tej aktywności, tak aby grupy nie przeszkadzały sobie nawzajem.

Przedstaw to działanie jako zabawną grę, a nie konkurencję. Ludzie mają tendencję do silnej rywalizacji ze sobą. Proponowana gra ma jednak być przede wszystkim nauką poprzez zabawę.

**Wskazówki
do wersji
online**

Gra może być przeprowadzona także wirtualnie – na przykład poprzez aplikację

3

Tytuł scenariusza

EUROPEJSKI ZIELONY ŁĄD – DĄŻENIE DO BYCIA PIERWSZYM KONTYNETEM NEUTRALNYM KLIMATYCZNIE

Autorka Andrea Suci

Czas trwania **120 MIN.**

Krótki opis

Działanie dotyczy zmiany klimatu i degradacji środowiska naturalnego – zagrożeń egzystencjalnych dla Europy i świata

Cele zajęć

Uczestnicy i uczestniczki:

- nauczą się rozpoznawać różne rodzaje zanieczyszczeń,
- nauczą się czytać tekst ze zrozumieniem, wyszukiwać konkretne informacje w tekście, podsumowywać główną ideę tekstu,
- rozwiną ogólne słownictwo dotyczące zanieczyszczeń – w szczególności zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi,
- nauczą się wypowiadać i zabierać głos w dyskusji,
- uświadomią sobie własne nawyki związane z używaniem tworzyw sztucznych i ewentualnie podejmą działania w celu ich modyfikacji.

Metody pracy

- praca plastyczna,
- burza pomysłów,
- praca indywidualna,
- pokaz filmu.

Materiały dydaktyczne

- materiał pomocniczy „Wywiad z Davidem Attenborough”,
- biała tablica i marker,
- papier i długopis,
- kalkulator odpadów plastikowych (dostępny online):

LINK ↗

- badanie (ankieta) – quiz przeprowadzony na forum klasy:

LINK ↗

Przebieg
zajęć

1
2
3

1. Wprowadzenie

Przedstaw uczestnikom i uczestniczkom główny temat ćwiczenia. Wyjaśnij, że zmiana klimatu i degradacja środowiska naturalnego stanowią egzystencjalne zagrożenia dla Europy i świata. Aby jako UE osiągnąć nasze cele w zakresie dekarbonizacji, musimy ograniczyć emisje we wszystkich sektorach, od przemysłu i energii po transport i rolnictwo. Zmiana klimatu stanowi globalne zagrożenie i można jej przeciwdziałać jedynie poprzez działania w skali całego świata. Dlatego też UE aktywnie angażuje się i wspiera swoich międzynarodowych partnerów w działaniach w dziedzinie klimatu, w szczególności za pośrednictwem Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC – UN Framework Convention of Climate Change) i porozumienia paryskiego. Równoległe do działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu UE podejmuje działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, aby stawić czoła jej nieuniknionym skutkom. Komisja Europejska przyjęła zestaw wniosków mających na celu dostosowanie unijnej polityki klimatycznej, energetycznej, transportowej i podatkowej do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych netto o co najmniej 55% do 2030 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r. (źródło):

LINK ↗

Przebieg zajęć

2. Rozgrzewka

Poproś, aby uczestnicy i uczestniczki wymienili niektóre rodzaje zanieczyszczeń. Następnie poproś ich, aby zajrzeli do swoich plecaków i toreb, i żeby policzyli zawarte w nich przedmioty pod kątem materiałów, jakich użyto do ich wytworzenia (np. 3 przedmioty wykonane z drewna, 2 z papieru, 5 z tworzywa sztucznego itp.). Zadaj następujące pytanie: jaki rodzaj zanieczyszczenia w naszych gospodarstwach domowych uważasz za najgorszy w dzisiejszych czasach? (ZANIECZYSZCZENIE TWORZYWAMI SZTUCZNYMI)

3. Quiz online – „PLASTIKOWY” ŚLAD

Zadaj następujące pytanie: jak dużo wiesz o zanieczyszczeniu tworzywami sztucznymi? Prawdopodobnie stanowi ono największe zagrożenie dla ludzi, zwierząt, oceanów i środowiska, a zarazem globalny kryzys pod względem zmiany klimatu. Czy wiesz, na ile TWOJE działania przyczyniają się do pogłębienia tego problemu? Korzystając z telefonów komórkowych i kalkulatora online, uczestnicy i uczestniczki przeliczają swój „plastikowy” ślad (czyli na ile przyczyniają się do zanieczyszczenia środowiska tworzywami sztucznymi):

LINK ↗

lub

LINK ↗

Uczestnicy i uczestniczki dzielą się informacjami na temat swoich wyników.

4. Posłuchaj/obejrzyj, aby zrozumieć

Jakie są konsekwencje zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi?
Wyświetl nagranie z serii „Błękitna planeta”:

LINK ↗

Poproś uczestników i uczestniczki o zapisanie 3 informacji, które utkwiają im w pamięci po obejrzeniu nagrania, a potem o odczytanie niektórych z nich na forum grupy.

Przebieg
zajęć

5. Czytanie z wyszukiwaniem konkretnych informacji

Poproś o wypełnienie ankiety klasowej (quizu) na temat zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi (TS) i uzupełnienie poniższej tabeli:

LINK ↗

Co już mi było wiadomo
o zanieczyszczeniu TS

Nowo poznane fakty na
temat zanieczyszczenia TS

Co mogę zrobić,
aby zmienić swoje nawyki

Uczestnicy i uczestnicy odpowiadają indywidualnie na pytanie, które następnie sprawdzacie z całą grupą. W oparciu o wyniki quizu poproś wszystkich, aby wpisali swoje POPRAWNE odpowiedzi w pierwszej kolumnie tabeli, a NIEPOPRAWNE w drugiej kolumnie. Przed wypełnieniem trzeciej kolumny zachęć wszystkich do rozejrzenia się i poszukania inspiracji wokół siebie.

Dodatkowe pomoce:

Wywiad z Davidem Attenborough
Film o tym, jak zastąpić przedmioty
z tworzyw sztucznych:

LINK ↗

6. Kontynuacja

Wspólnie sadzicie „Drzewo EU”, a w ramach sesji podsumowującej uczestnicy i uczestniczki dzielą się swoimi nadziejami co do przyszłości UE

Wyzwania

Niektóre osoby mogą mieć wątpliwości co do kryzysu klimatycznego i mogą kwestionować swój wpływ na niezbędne zmiany systemowe.

**Wskazówki
do wersji
online**

Działanie można dostosować do realizacji w wersji online.

Tytuł scenariusza **MOJA TOŻSAMOŚĆ EUROPEJSKA – GALERIA**

Autorka Andreea Fărcaș

Czas trwania **90 MIN.**

4

Krótki opis	Szarady dotyczące E Uczestnicy i uczestniczki stworzą galerię własnych prac, w których przedstawia europejską część swojej tożsamości. uropy i Unii Europejskiej (UE), gra w drużynach przy użyciu różnych metod.
Kategoria wiekowa	15+
Cele zajęć	Uczestnicy i uczestniczki: <ul style="list-style-type: none"> ● będą mogli przedstawić siebie innym w oryginalny i niepowtarzalny sposób, ● staną się bardziej świadomi swojej tożsamości europejskiej, ● poczują się zachęceni do wyjścia ze swojej strefy komfortu, interakcji z innymi i dzielenia się informacją, zwrotną o sobie nawzajem.
Metody pracy(y)	<ul style="list-style-type: none"> ● praca indywidualna, ● prace plastyczne, ● prezentacja, ● autoanaliza, ● dyskusja.

**Materiały
dydaktyczne**

- kredki świecowe / kredki ołówkowe / markery (po 1 zestawie na uczestnika/uczestniczkę lub więcej zestawów dostępnych dla każdego na wspólnym stole),
- czasopisma / żurnale o modzie (z recyklingu) / media społecznościowe / artykuły naukowe / papier kolorowy / kolorowe kartki z recyklingu / ścinki materiałów itp. (łatwo dostępne w domu / w sklepach),
- nożyczki (po kilka na grupę),
- dwustronna taśma klejąca / klej,
- białe i kolorowe arkusze papieru formatu A4 (po 1 arkuszu na uczestnika/uczestniczkę),
- karteczki samoprzylepne typu post-it w różnych kształtach.

**Przebieg
zajęć**

Przygotowanie:

- Przed rozpoczęciem upewnij się, że wszystkie materiały znajdują się w miejscu dostępnym dla osób uczestniczących.
- Upewnij się, że wszyscy mają wystarczająco dużo miejsca, żeby stworzyć swoją pracę. W zależności od dostępnej przestrzeni osoby uczestniczące mogą siedzieć na podłodze, w ławkach, na stołach i krzesłach.
- Znajdź odpowiednio dużą przestrzeń (wewnątrz / na zewnątrz), w której osoby uczestniczące wystawią swoje prace. Galeria będzie nosiła nazwę „Moja tożsamość europejska”.

1
2
3

**Przebieg
zajęć****1
2
3****Przygotowanie:**

- Przed rozpoczęciem upewnij się, że wszystkie materiały znajdują się w miejscu dostępnym dla osób uczestniczących.
- Upewnij się, że wszyscy mają wystarczająco dużo miejsca, żeby stworzyć swoją pracę. W zależności od dostępnej przestrzeni osoby uczestniczące mogą siedzieć na podłodze, w ławkach, na stołach i krzesłach.
- Znajdź odpowiednio dużą przestrzeń (wewnątrz / na zewnątrz), w której osoby uczestniczące wystawią swoje prace. Galeria będzie nosiła nazwę „Moja tożsamość europejska”.

Realizacja:

- Każda osoba otrzymuje po arkuszu w formacie A4 (biały lub kolorowy). Jej zadaniem jest stworzenie pracy, która najlepiej oddaje jej europejską tożsamość. Ponieważ każde dzieło sztuki jest wyjątkowe, prace uczestniczek i uczestników też powinny takie być. W związku z tym mogą używać dowolnych materiałów, jakie uznają za niezbędne (wycinki z gazet, różne kolory, papier z recyklingu i wszelkie inne oryginalne materiały, które mają pod ręką).
- Aby ułatwić osobom uczestniczącym zadanie, możesz w jednym miejscu spisać pytania, które poprowadzą ich podczas pracy. Na przykład:
  - Kiedy po raz pierwszy poczułaś/poczułeś się Europejczykiem/Europejką?
  - Czym dla Ciebie jest Europa?
  - Jak rozumiesz swoje obywatelstwo europejskie?
- Osoby uczestniczące będą mieli 40 minut na skończenie pracy.
- Po upływie czasu poproś wszystkich o wystawienie swoich dzieł sztuki. Prace można przykleić na ścianie, a jeśli jesteście na zewnątrz – na ścianie budynku, pniach drzew lub zawiesić na sznurku za pomocą spinaczy. W ten sposób powstanie galeria z pracami wszystkich uczestników i uczestniczek.
- Gdy wszystkie prace są już wystawione, poproś osoby uczestniczące, aby wzięły po kilka karteczek post-it oraz coś do pisania, a następnie zaproś do spaceru po galerii i podziwiania prac innych osób. Jeżeli jakaś praca szczególnie im się spodoba, mogą wyrazić swoją pozytywną opinię i przykleić ją z boku. Galeria będzie otwarta tylko przez 25 minut.
- Po zamknięciu galerii uczestniczki i uczestnicy mogą zabrać swoje prace do domu (wraz z recenzjami i opiniami pozostawionymi przez pozostałe osoby).

<p>Przebieg zajęć</p>	<p>Refleksja</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Poproś wszystkie osoby, aby usiadły w kręgu i podzieliły się z grupą swoją refleksją na temat tego działania. Propozycje pytań: <ul style="list-style-type: none"> • Jak odbierasz to doświadczenie? • Jaka europejska część Twojej tożsamości okazała się dla Ciebie najważniejsza? • Jakie nowe rzeczy odkryłeś/odkryłaś w europejskiej części siebie? • Co zaskoczyło Cię w pracach innych osób? • Czego dowiedziałeś/dowiedziałas się o innych uczestnikach i uczestniczkach? • Co łączy Was jako grupę, jeśli chodzi o tożsamość europejską? <p>Wskazówka: Możesz użyć piłki lub innego lekkiego okrągłego przedmiotu. Uczestniczki i uczestnicy rzucają go do siebie nawzajem, zachęcając kolejną osobę do wypowiedzenia się.</p>
<p>Wyzwania</p>	<p>Osoby uczestniczące mogą czuć obawę, czy wystarczy im umiejętności, aby coś narysować lub stworzyć. Zapewnij ich, że nikt nie będzie oceniał ich pracy pod tym kątem i że zamiast rysować zawsze mogą spróbować na przykład kolażu.</p>
<p>Wskazówki do wersji online</p>	<p>Ćwiczenie można przeprowadzić także online. Można w tym celu skorzystać z różnych platform do komunikacji i pracy w grupie, np. Zoom, Microsoft Teams lub Google Meet. Uczestniczki i uczestnicy mogą stworzyć swoje prace w Jamboard lub Miro, lub przygotować je w domu, a następnie zaprezentować ich zdjęcia w galerii w aplikacji Padlet.</p>

5

Tytuł scenariusza **EMOJI JAKO MODERATOR**

Autorka Andreea Ionașcu

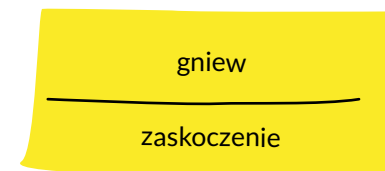
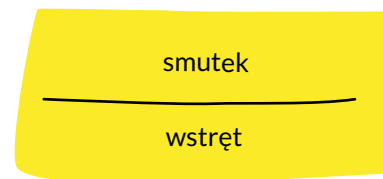
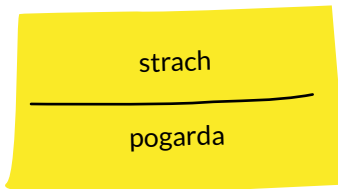
Czas trwania **45–60 MIN. W ZALEŻNOŚCI OD WIELKOŚCI GRUP**

Krótki opis	Działanie to może wspomóc uczestników i uczestniczki w początkowej fazie szkolenia w zakresie komunikacji i nazywania emocji.
Cele zajęć	Uczestnicy i uczestniczki: <ul style="list-style-type: none"> ● nauczą się innej formy komunikacji niż werbalna, ● poznają podobieństwa i różnice w wyrażaniu emocji w Europie, ● poznają, jak emocje mogą wpływać na interakcje między Europejczykami.
Metody pracy	<ul style="list-style-type: none"> ● praca w grupie, ● rysowanie, ● dyskusja, ● refleksja.
Materiały dydaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> ● białe lub kolorowe arkusze papieru formatu A4 (do zapisywania emocji) – po 1 na grupę, ● długopisy i markery – po kilka na grupę, ● tektura/gruby papier pocięty na mniejsze kawałki – po kilka na grupę.
Przebieg zajęć	<ul style="list-style-type: none"> ● Przedstaw ćwiczenie. ● Zaczynij od rozmowy na temat tego, czym są emocje, jak są wyrażane w różnych krajach europejskich i jak mimika może nam podpowiedzieć emocje odczuwane przez drugiego człowieka.

Przebieg zajęć

1
2
3

- Po tej krótkiej rozmowie podziel osoby uczestniczące na mniejsze grupy. Zadaniem każdej z nich jest określenie najczęściej spotykanych w codziennym życiu emocji i zapisanie ich na kartkach papieru. Jeżeli uczestnicy i uczestniczki będą mieli trudności ze wskazaniem emocji, podaj im 1–2 przykłady z poniższej listy. Grupy mają 15 minut na to zadanie.

- Poproś każdą grupę, aby podzieliła się z innymi, jakie emocje udało jej się wskazać, a następnie wspólnie stwórzcie pełną listę.
- Kolejnym zadaniem dla grup jest przedstawienie wybranych emocji w postaci kart emoji. Na kawałkach kartonu/grubego papieru każda grupa wyraża daną emocję (po jednej na grupę) w postaci rysunku w jak największej liczbie wersji kart emoji.
- Wszystkie karty emoji należy umieścić na sznurku (ewentualnie każda osoba może sobie zawiesić po jednej karcie wokół szyi).

<p>Przebieg zajęć</p>	<p>Rekomendacja: Działanie warto przeprowadzić na początku szkolenia.</p> <p>Refleksja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Po przygotowaniu wszystkich kart emoji poproś grupę o zastanowienie się nad działaniem i odpowiedzenie na następujące pytania: <ul style="list-style-type: none"> • Jak myślisz, co zmienią karty emoji w Twojej interakcji z innymi osobami? • Co myślisz o wyrażaniu siebie za pomocą kart emoji? • Czy emocje są wspólnym językiem? • Jeśli tak – w jaki sposób? • Jeśli nie – jakie dostrzegasz różnice i jak mogą one wpływać na interakcje i komunikację między Europejkami i Europejczykami?
<p>Wyzwania</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Osoby uczestniczące mogą mieć trudności z określeniem i zrozumieniem terminu „emocja”, czym są emocje i czym różnią się one od uczuć. Pozwól im również mówić o uczuciach. ● Dla niektórych osób uczestniczących rysowanie może okazać się sporym wyzwaniem – pozwól im na swobodę w tym zakresie: jedna osoba może rysować, można też poszukać inspiracji w Internecie.
<p>Wskazówki do wersji online</p>	<p>Aktywność może być wykonywana w wersji online – zamiast rysować emoji osoby uczestniczące mogą znaleźć odnośne ikony w Internecie.</p>

Tytuł scenariusza

DLACZEGO MÓJ KRAJ JEST WAŻNY DLA UNII EUROPEJSKIEJ

6

Autorka Andreea Fărcaș

Czas trwania **90–150 MIN.**

Krótki opis	Poznanie i docenienie bogactwa i różnorodności krajów UE dzięki krótkiej prezentacji każdego z nich przez uczestniczki i uczestników.
Cele zajęć	Uczestnicy i uczestniczki: <ul style="list-style-type: none"> ● nauczą się czegoś nowego o państwach członkowskich UE, ● będą mieli okazję do ćwiczenia swoich umiejętności w zakresie wystąpień publicznych i prezentowania nowych informacji, ● będą mogli odkryć i docenić kulturowe, gospodarcze i społeczne znaczenie poszczególnych państw członkowskich UE.
Metody pracy	<ul style="list-style-type: none"> ● praca indywidualna, ● wystąpienie publiczne, ● prezentacja.
Materiały dydaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> ● telefony komórkowe/tablety z dostępem do Internetu, ● miska/kapelusz na karteczki z nazwami krajów, ● flipcharty, markery, arkusze formatu A4, długopisy itp., ● 10 do 27 arkuszy formatu A4 + długopisy (po 1 dla każdego uczestnika/każdej uczestniczki), ● taśma klejąca (papierowa), ● preambuła Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Źródło:

LINK →

Przebieg zajęć

1
2
3

- Wypisz nazwy wszystkich krajów członkowskich UE na kawałkach papieru i umieść je w pudełku/naczyniu/kapeluszu itp.
- Pokaż uczestnikom i uczestniczkom preambułę (patrz link powyżej). Wyjaśnij, że UE szanuje i podkreśla oparty na różnorodności i bogactwie wkład wszystkich krajów członkowskich we wspólnotę europejską. Mówiąc o różnorodności, warto zawsze mieć na uwadze kulturowe, społeczne i gospodarcze znaczenie tworzonej przez nas wszystkich wspólnoty europejskiej.
- Poproś, aby każda osoba wylosowała jedną karteczkę z nazwą kraju i żeby przygotowała krótką (maksymalnie 2 minuty) interaktywną prezentację na jego temat, w której opowie o znaczeniu danego państwa dla społeczności europejskiej (tradycje, historia, przemysł, rozwój, ważne postacie itp.). Uczestnicy i uczestniczki mają 15 minut na przygotowanie prezentacji, a następnie 2 minuty na jej wygłoszenie.
Uwaga: Uczestnicy i uczestniczki mogą korzystać z różnych pomocy i materiałów – flipchartów, markerów, arkuszy A4, elementów garderoby itp.
- Prezentacja krajów: W kolejności ustalonej przez moderatora/moderatorkę poszczególne osoby omawiają i prezentują wylosowany przez siebie kraj (2 minuty na każdą prezentację + 1 minuta na zmianę mówcy), podczas gdy pozostałe osoby słuchają.
- Zachęć uczestników do nagradzania każdego mówcy oklaskami po zakończeniu prezentacji.

Ewaluacja:

- Rozdaj uczestnikom i uczestniczkom po arkuszu formatu A4 i długopisie. Za pomocą papierowej taśmy klejącej należy przykleić arkusz A4 na plecach każdej osoby uczestniczącej w działaniu.
- Poproś wszystkich, aby chodząc po sali napisali na arkuszach A4 innych osób, co im się spodobało i na co zwrócili uwagę w ich prezentacji. Czynność ta powinna trwać tak długo, aż wszyscy zdołają coś napisać na arkuszach na plecach co najmniej pięciu różnych osób.
- Uwaga: Warto zadbać o odpowiednią oprawę muzyczną w tle (powinna to być przyjemna muzyka zachęcająca do komplementowania koleżanek i kolegów oraz dzielenia się z nimi pozytywnymi obserwacjami).
- Poproś, aby każda osoba zdjęła arkusz ze swoich pleców. Pozwól wszystkim nacieszyć się komplementami i pozytywnymi uwagami, jakie otrzymali od kolegów i koleżanek.

Wyzwania

Dla niektórych uczestników i uczestniczek przygotowanie prezentacji trwającej zaledwie 2 minuty może stanowić niemałe wyzwanie. Upewnij się, czy wszyscy rozumieją, że powinni skoncentrować się na 2-3 najważniejszych elementach zamiast przygotowywać długie wystąpienia czy próbować omówić wiele tematów i kwestii naraz.

Publiczne wystąpienia mogą dla niektórych uczestników okazać się sporym wyzwaniem, zwłaszcza jeśli jest to dla nich coś nowego lub są z natury nieśmiali. Zachęć ich do podjęcia wyzwania oraz korzystania z pomocy i materiałów wizualnych (np. plakatu), które pomogą im się skupić, przygotować plan, a potem realizować go punkt po punkcie.

Niektóre osoby mogą mieć trudność z uważnym śledzeniem prezentacji o 27 krajach UE.

W takiej sytuacji warto rozważyć realizację działania w dwóch częściach.

**Wskazówki
do wersji
online**

Działanie można z powodzeniem zrealizować w wersji online za pomocą takich platform jak Padlet, Miro czy Jamboard.

Współfinansowany
w ramach programu
Unii Europejskiej Erasmus+

Publikacja, która powstała w ramach projektu „International Cooperation for European Education” została sfinansowana z funduszy Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+

Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska oraz Narodowa Agencja Programu Erasmus+ nie ponoszą odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Materiały zawarte w niniejszym podręczniku są publicznie dostępne na licencji Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.